

Kunskap för tillväxt 2020

Tillväxtanalys analys- och utvärderingsplan

Dnr: 2019/187

**Myndigheten för tillväxtpolitiska
utvärderingar och analyser**

Studentplan 3, 831 40 Östersund

Telefon: 010 447 44 00

E-post: info@tillvaxtanalys.se

www.tillvaxtanalys.se

För ytterligare information kontakta:

Sonja Daltung, generaldirektör

Telefon: 010 447 44 10

E-post: sonja.daltung@tillvaxtanalys.se

Förord

Tillväxtanalys uppdrag är att utvärdera och analysera svensk tillväxtpolitik. Likaså att utveckla metoder för utvärdering och analys. Detta för att ge regeringen och andra aktörer inom tillväxtpolitiken kvalificerade kunskapsunderlag och rekommendationer som kan användas för att effektivisera, utveckla och ompröva statlig politik för hållbar tillväxt och näringslivsutveckling.

I vår årligen uppdaterade analys- och utvärderingsplan, *Kunskap för tillväxt*, beskriver vi de frågeställningar och metodutvecklingsprojekt som vi kommer att arbeta med under de närmaste tre åren. I denna plan, *Kunskap för tillväxt 2020*, presenterar vi de frågeställningar som vi kommer att belysa med utvärderingar och analyser under perioden 2020-2022.

Genom att arbeta utifrån ett treårigt perspektiv får vi en långsiktig styrning som möjliggör djuplodande analyser av komplexa frågeställningar. Analys- och utvärderingsarbetet genomförs inom ramen för det vi benämner som ramprojekt. Inom varje ramprojekt genomför vi delstudier med vilka vi belyser en identifierad relevant tillväxtpolitisk frågeställning utifrån olika perspektiv. Varje ramprojekt löper i upp till två år.

Vårt mål är att de underlag som vi tar fram används i arbetet med att utforma politiken för Sveriges tillväxt och näringslivsutveckling. Därför för vi en bred dialog med vår uppdragsgivare, våra primära målgrupper och med vårt vetenskapliga råd när vi identifierar relevanta frågeställningar. Dialogen fortsätter under genomförandet av planen, bland annat genom att knyta referensgrupper till våra projekt.

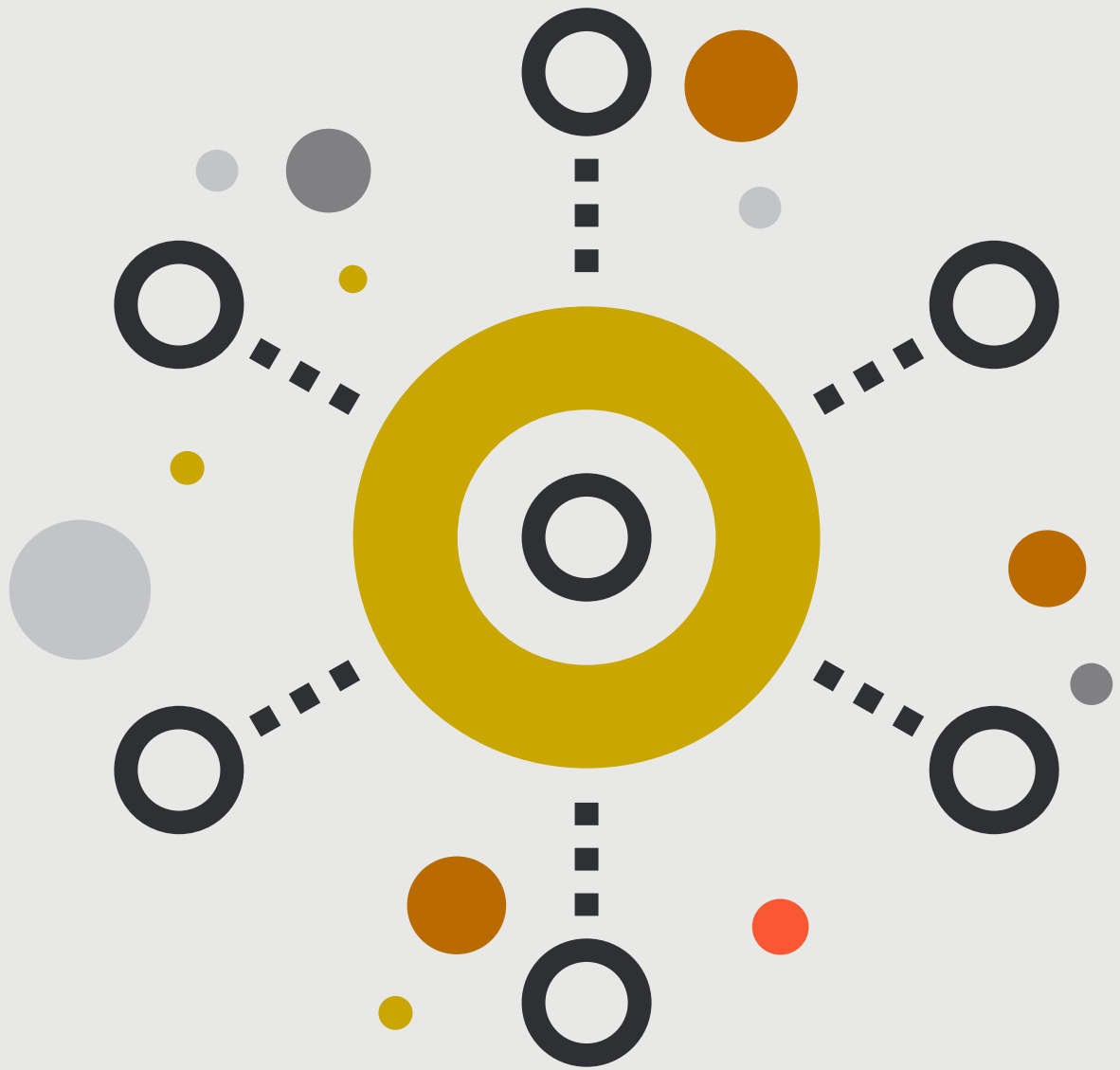
Kunskap för tillväxt 2020 ger en översiktlig beskrivning av våra ram- och metodutvecklingsprojekt. Planen är anpassad utifrån de regeringsuppdrag som vi i dagsläget känner till att vi behöver arbeta med vid sidan av planen under 2020. Vi kan komma att göra kortare analyser och utvärderingar om aktuella frågor, som vi ser att Tillväxtanalys kan bidra med kunskap om, vid sidan av ramprojekten i denna plan.

Östersund, december 2019

Sonja Daltung
generaldirektör
Tillväxtanalys

Innehållsförteckning

1 Tillväxtanalys uppdrag	6
1.1 Vårt uppdrag	6
1.2 Vårt fokus	6
1.3 Våra studieområden	6
1.4 Horisontella perspektiv	7
2 Utmaningar de kommande åren	8
3 Tillväxtanalys ramprojekt 2020-2022	10
3.1 Sveriges innovationsförmåga	11
3.1.1 Hur kan offentliga aktörer rigga samverkan för ökad innovation?	12
3.1.2 Vilka effekter skapar den tredje generationens näringspolitiska program?	12
3.2 Sveriges strukturomvandling	14
3.2.1 Digital kompetens, hur står det till nu och framöver i utbildningssystem och näringsliv?	15
3.2.2 Vilken är statens roll vid nedläggning av större arbetsplatser?	15
3.2.3 Hur omformar AI näringslivet och hur kan politiken utvecklas?	17
3.2.4 Hur kan staten främja näringslivets produktivitetstillväxt?	18
3.3 Svensk infrastruktur för innovationsförmåga och näringslivsdynamik	19
3.3.1 Skapar branschspecifika skattelättnader tillväxt?	20
3.3.2 Hur kan staten underlätta tillväxt i agglomerationsekonomier som samtidigt bidrar till utveckling i omkringliggande områden?	21
3.3.3 Vilken roll har den offentliga sektorn för stora kunskapsintensiva investeringar?	22
3.3.4 Hur kan staten underlätta näringslivets framtida kompetensförsörjning?	23
3.3.5 Stora aktörer inom elitensiv industri – bör staten subventionera etablering?	24
3.4 Sveriges internationalisering	25
3.4.1 Hur kan staten underlätta för nya och små företag att komma in på marknader utomlands?	26
3.4.2 Multinationella företag i svenskt näringsliv – vilka är policyimplikationerna för näringspolitiken?	27
3.4.3 Import en väg till ökad produktivitet – vad kan staten göra för att underlätta?	28
3.5 Näringslivets kapitalförsörjning	29
3.6 Näringslivets gröna omställning	30
3.6.1 Hållbara globala leverantörskedjor och näringslivets konkurrenskraft – vad är statens roll?	31
3.6.2 Hur kan staten bidra till processindustrins gröna omställning genom att främja resurseffektiva system för material och metaller?	31
3.7 Metodutveckling	33
3.7.1 Metod för kohortanalyser av företagsdynamik	33
3.7.2 Metod för att kartlägga tillväxtpolitiska insatser	33
3.7.3 Att bättre följa näringslivets gröna omställning med existerande miljöstatistik	34
3.7.4 Användning av RCT i svensk tillväxtpolitik	34
4 Sammanställning av ramprojekt 2020-2022	35

1

Tillväxtnanalys uppdrag

1.1 Vårt uppdrag

Tillväxtnanalys uppdrag är att utveckla och tillhandahålla kvalificerade kunskapsunderlag för tillväxt- och näringspolitiken. Det innebär att vi utifrån olika perspektiv ska analysera, utvärdera, och redovisa effekter av statens insatser för hållbar nationell och regional tillväxt och näringslivsutveckling. Vi ska även identifiera hinder för, och föreslå åtgärder som kan bidra till, näringslivsutveckling och hållbar tillväxt i alla delar av landet. Vi ska särskilt fokusera på de samlade effekterna av initierade tillväxt- och näringspolitiska insatser.¹

1.2 Vårt fokus

I vår verksamhetsstrategi² har vi tagit ställning till att vårt fokus bör vara att ta fram kunskap om de frågeområden som är mest centrala för att nå de av riksdagen beslutade målen för tillväxt- och näringspolitiken. Dessa är hur staten kan främja innovationsförmågan, investeringar i fysiskt och immateriellt kapital och förmågan till strukturomvandling.

Grundläggande för dessa förmågor är institutioner som skapar den kort- och långsiktiga spelplanen för olika aktörer och för marknadernas funktionssätt, såväl nationellt som internationellt. Tillväxt förutsätter ett dynamiskt näringsliv där etablerade företag som inte följer med i utvecklingen utmanas och avvecklas. Konkurrenten är global och för svensk tillväxt är det centralt att företag i Sverige ges förutsättningar att ta fram, sprida och kommersialisera nya innovationer även globalt. Likaså att de kan ta till sig innovationer som skapas utanför Sveriges gränser.

Politikens ambition är att främja utvecklingen av dessa förmågor med såväl generella som selektiva insatser. Att förstå vad som påverkar förmågorna och hur de samverkar är viktigt. Detta för att kunna fatta beslut om vilka statliga insatser som ska initieras för att påverka tillväxtens utveckling, innehåll och hållbarhet, såväl nationellt som regionalt. Att ta fram kunskap inom dessa frågeområden och utvärdera i vilken mån de statliga insatserna får avsedda effekter är därför ett viktigt uppdrag.

1.3 Våra studieområden

Tillväxtnanalys belyser systematiskt relevanta frågeställningar för tillväxtpolitiken och dess genomförande. Svensk tillväxt skapas i ett sammanhang där många faktorer och skeenden påverkar och påverkas av varandra. De områden som vi studerar handlar om hur staten kan främja Sveriges förmåga till innovation och strukturomvandling. Dels direkt och dels indirekt genom statlig infrastruktur och främjandet av Sveriges internationalisering och näringslivets kapitalförsörjning. Vi analyserar även näringslivets miljöarbete och hur arbetet med att nå miljö kvalitetsmålen påverkar näringslivets utveckling.³ Tillväxtnanalys bygger således kunskap inom följande sex studieområden:

- Sveriges innovationsförmåga
- Sveriges strukturomvandling
- Svensk infrastruktur för innovationsförmåga och näringslivsdynamik
- Sveriges internationalisering
- Näringslivets kapitalförsörjning
- Näringslivets gröna omställning

¹ Förordning (2016:1048) med instruktion för Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser.

² Verksamhetsstrategi, Tillväxtnanalys, Dnr: 2019/032.

³ Förordning (2016:1048) med instruktion för Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser.

Dessa studieområden är ömsesidigt beroende av varandra. De tre sista kan ses som delar av de tre första: Internationalisering är en form av strukturomvandling, näringslivets kapitalförsörjning är en infrastrukturfråga och näringslivets gröna omställning är beroende av Sveriges innovationsförmåga. Sammantaget menar vi att våra studieområden omfattar de mest centrala frågeställningarna för tillväxtpolitiken. När det gäller infrastruktur studerar vi i första hand ramvillkor och annan infrastruktur som påverkar konkurrensförutsättningar och transaktionskostnader som är förknippade med att starta och driva företag. Vi studerar i begränsad omfattning fysisk infrastruktur. Med grön omställning avser vi en omställning av företagets verksamhet som innebär minskad negativ miljö- och klimatpåverkan.

I vårt arbete har vi ett särskilt fokus på de små och medelstora företagen. Möjligheten för nya företag att etablera sig och växa bedöms vara viktig för regional och nationell tillväxt. De unga företagen, som oftast är små, står för de flesta banbrytande innovationerna. De är även viktiga för kommersialisering av innovationer och näringslivets gröna omställning. Kapitaltillgång påverkar möjligheten att driva små och medelstora företag och möjligheten till internationalisering påverkar företagens möjligheter att växa.

Förutom att ta fram kunskap inom ovan angivna sex studieområdena så utvecklar vi metoder för att utvärdera och analysera tillväxtpolitik.

1.4 Horisontella perspektiv

Tillväxtnanalys ska bidra med kunskap om näringslivsutveckling och hållbar tillväxt i alla delar av landet. Var tillväxten äger rum är därför av relevans. Vidare ska vi i vårt analys- och utvärderingsarbete särskilt belysa effekter för kvinnor respektive män och i övrigt utforma kunskapsunderlag utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Inom vårt verksamhetsområde ska vi även verka för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljö-kvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och ska vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling. Vi arbetar därför med tre horisontella perspektiv.⁴ Dessa är:

- **geografi**
- **jämställdhet**
- **miljö**

De horisontella perspektiven går tvärs igenom våra studieområden. I arbetet med våra ramprojekt överväger vi om, och i så fall hur, de olika perspektiven är relevanta. I kapitel 3 anger vi vilka perspektiv som vi i nuläget ser kommer in i vart och ett av våra ramprojekt. Fler perspektiv kan bli aktuella efter hand som ramprojektet utvecklas.

⁴ Verksamhetsstrategi, Tillväxtnanalys, Dnr: 2019/032.

2

Utmaningar de kommande åren

Tillväxtpolitiken står inför flera stora utmaningar. Den mest utmanande är att, tillsammans med andra politik-områden, se till att tillväxten är hållbar. Hållbarhet innehåller många olika aspekter, vilket speglas i de 17 globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030. Tillväxtpolitiken fyller en viktig roll för Sveriges arbete med Agenda 2030. Statistiska centralbyrån, som har regeringens uppdrag att analysera i vilken mån Sverige kan sägas uppfylla de globala målen, konstaterar att inte minst när det gäller miljö och klimat finns det mer att göra. Utifrån vårt uppdrag tar vi fram kunskap som i första hand kan bidra till arbetet med att nå hållbarhetsmålen 8, 9 och 12. I vårt arbete utgår vi från Brundtlandskommissionens definition av hållbarhet: En hållbar utveckling tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov.

En annan stor utmaning för tillväxtpolitiken är att få hela landet, inte bara storstadsregionerna, att växa. Vidare är näringslivets kompetensförsörjning utmanande. Konjunkturen håller förvisso på att mattas av och arbetslösheten stiger något, men många företag uppger fortfarande svårigheter att få tag på rätt kompetens. Införande av handelshinder som i förlängningen kan leda till en avtagande globalisering är ännu en utmaning. Utvecklingen riskerar att ge stora effekter på svensk tillväxt och kan komma att kräva en omfattande omställning av näringslivet.

Genom ramprojekten i denna analys- och utvärderingsplan kommer Tillväxtanalys under de kommande tre åren att ta fram kunskap och rekommendationer som kan bidra till att utveckla tillväxtpolitikens förmåga att möta dessa utmaningar.

Ramprojekt med bäring på hållbar tillväxt

De senaste åren har den tredje generationens närings- och innovationspolitik vuxit fram. Den riktar offentliga innovationsåtgärder mot samhällsliga utmaningar. Det saknas dock kunskap om hur effektiva dessa åtgärder är. I ett av våra ramprojekt (se 3.1.2) vill vi bidra med kunskap för att utveckla den tredje generationens närings- och innovationspolitik.

Sverige har liksom övriga OECD-länder under en tid haft en avtagande produktivitetstillväxt. I ett nytt ramprojekt (se 3.2.4) kommer vi att analysera vad den svenska nedgången beror på, vilka sektorer och företag som är särskilt drabbade samt vilka effekter de statliga reformerna och satsningarna har haft för att vända utvecklingen. Förväntningarna på att digitalisering, och särskilt AI, kommer att öka produktiviteten och omforma svenskt näringsliv kommer vi att studera i ett annat ramprojekt med särskilt fokus på AI (se 3.2.3).

Även om företagen har incitament att ställa om till mer miljövänlig teknik, kan staten behöva vidta åtgärder för att främja en grön omställning. Det behovet kommer vi att studera inom studieområdet Näringslivets gröna omställning (se 3.6).

Ramprojekt med bäring på att hela landet ska växa

Urbaniseringen är en utmaning för politikens ambition att få hela landet att växa. Forskning visar att urbana miljöer är de mest innovativa. De drar till sig de duktigaste studenterna och företagen är mer produktiva i dessa miljöer. Vissa forskare förespråkar därför att staten borde underlätta individers tillgång till städerna. De stora städerna driver tillväxten i landet samtidigt som andra miljöer riskerar att halka efter. I ett ramprojekt

(se 3.3.2) analyserar vi vad staten kan göra för att de positiva tillväxteffekterna av inte minst de kunskapsintensiva verksamheternas koncentration till större orter, ska sprida sig till omkringliggande regioner. Vi studerar också hur de svenska multinationella företagen bidrar till skillnaden mellan stad och land (se 3.4.2). Företagsnedläggningar kan vara en stor utmaning för mindre orter. Därför kommer vi att studera statens roll vid nedläggning av större arbetsplatser (se 3.2.2).

Ramprojekt med bäring på kompetensförsörjning

Humankapitalet blir allt viktigare i nya tekniker vilket ställer stora krav på kompetensväxling. Samtidigt är det hård konkurrens om de mest kunniga. I ett ramprojekt (se 3.2.1) kommer vi att analysera vilka kompetenser som behövs i framtiden till följd av digitaliseringen och huruvida lärosätena har utbildningar som svarar upp mot framtidens kompetenskrav.

Företagen har olika möjligheter att hantera bristen på rätt kompetens. För de första kan de försöka rekrytera internationellt. Det sker dock i konkurrens med företag i andra länder. I ett tidigare ramprojekt analyserade vi hur staten kan underlätta för företag i Sverige att rekrytera internationell kompetens.⁵ För det andra kan företagen bidra till sin kompetensförsörjning genom arbetsplatsförlagt lärande samt vidareutbildning av redan anställda.

I ett av våra ramprojekt (se 3.3.4) kommer vi att analysera både statens och företagets roll för att stärka arbetskraftens kompetens utifrån nya krav på arbetsmarknaden. I ett annat ramprojekt (se 3.3.3) kommer vi att analysera i vilken mån stora företag medverkar till kunskapsöverspillning och vilka implikationer det har för politiken. Vi kommer även att analysera betydelsen av vart färdigutbildade söker sig, effekterna för näringslivet och hur staten kan underlätta tillväxt till dessa platser och samtidigt bidra till utveckling i omkringliggande områden (se 3.3.2). Ett tredje alternativ för att hantera bristen på rätt kompetens kan vara att flytta företaget dit kompetensen finns. Det alternativet analyserar vi i ett ramprojekt (se 3.4.2) kring hur multinationella företag förlägger sin FOU.

Ramprojekt med bäring på en potentiellt avtagande globalisering

En negativ trend är att utvecklingen mot ökad internationell integration och handel avtar och till viss del har gått bakåt. Forskarna är överens om att avregleringar och handelsavtal har gynnat tillväxten i de allra flesta länder, inte minst i Sverige. Samtidigt har utvecklingen inneburit stora omfördelningar mellan grupper i olika länder. Stora grupper i låg- och medelinkomstländer har fått markant ökade inkomstnivåer medan vissa grupper i höginkomstländer har fått en stagnerande inkomstutveckling.

Detta är troligtvis en bland flera bidragande orsaker till de politiska missnöjesyttringar som har uppstått i många länder. Ett bakslag för frihandeln kan få betydande konsekvenser för Sverige som exporterar en stor del av produktionen. Läget försämras ytterligare av att många svenska företag i hög utsträckning ingår i globala värdekedjor. De är därmed beroende av import för sin produktion. Totalt berörs direkt ungefär en miljon anställda och indirekt betydligt fler. Detta enbart i Sverige. I ett av våra ramprojekt (se 3.4.3) kommer vi att analysera importens roll och betydelse för näringslivets produktivitet, dess allmänna välfärdspåverkan och behovet av statliga insatser.

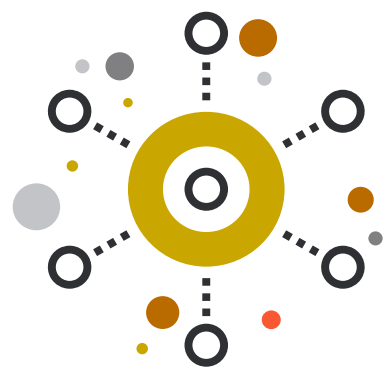
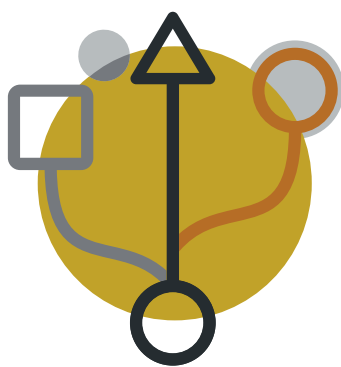
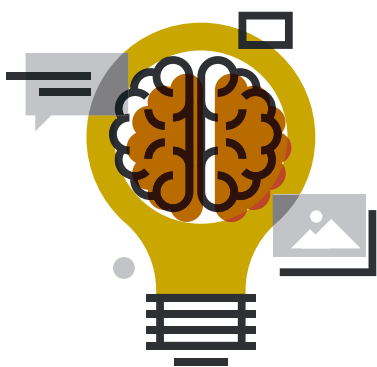
⁵ Rapport: 2018:03 Den globala jakten på kompetens – statens roll.

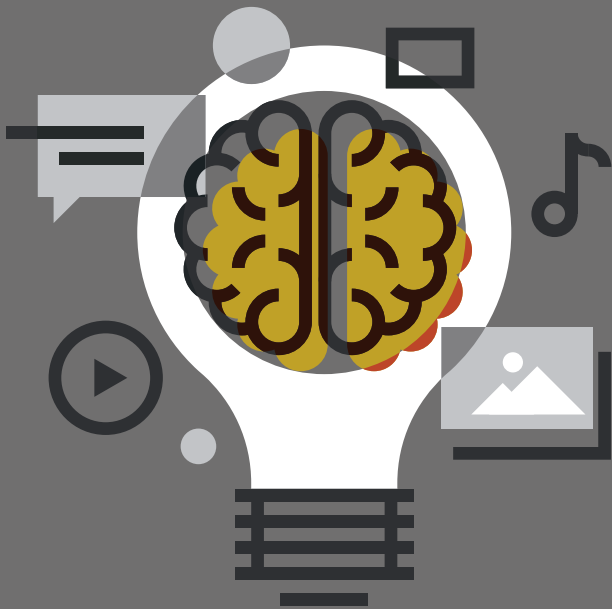
3

Tillväxtanalys ramprojekt 2020–2022

Hur hållbar tillväxt skapas och kan påverkas av statliga insatser är komplexa frågeställningar som kräver djuplodande analyser med möjlighet att belysa en frågeställning ur olika perspektiv med hjälp av olika metoder. Tillväxtanalys arbetar därför med vad vi benämner ramprojekt. Ett ramprojekt består av flera delprojekt där vi ur olika perspektiv belyser en relevant tillväxtpolitisk frågeställning. Förutom utvärderingar av statliga insatser gör vi framåtblickande analyser. En viktig del är att redogöra för kunskapsläget beträffande frågeställningen.

Syftet med ramprojekten är att ge en mer samlad bild av politikens effekter. I ramprojektets avslutande rapport presenterar vi slutsatser och rekommendationer som baserar sig på resultaten från de olika delstudierna. De ramprojekt som vi kommer att leverera under den kommande treårsperioden presenterar vi nedan inom respektive studieområde. Avslutningsvis presenterar vi kommande metodutvecklingsprojekt.

3.1 Sveriges innovationsförmåga

Sveriges förmåga inom teknisk utveckling och innovation är imponerande och Sverige ligger högt i de flesta internationella jämförelser. Men den globala ekonomin förändras i snabb takt. Bland annat på grund av den snabba spridningen av banbrytande teknik, som exempelvis AI och 3D-printing. Utvecklingen förändrar produktionen av varor och tjänster och utmanar vilka styrmedel eller kombinationer av styrmedel som är de mest effektiva.

Tillväxtanalys har under de senaste åren genomfört kvantitativa utvärderingar av olika selektiva innovationsinriktade stödprogram. Detta fortsätter vi med under kommande period. Under perioden kommer vi att slutföra vårt ramprojekt om effekterna av samverkan mellan akademi och näringsliv på företagens innovationsförmåga och tillväxt. Dessutom påbörjar vi en analys av de nya och stora FoI-program som staten har introducerat i syfte att tackla stora samhällsutmaningar, exempelvis genom de så kallade samverkansprogrammen. I analysen granskar vi bland annat den programlogiska uppbyggnaden och utvecklar en modell för hur dessa program kan utvärderas framöver.

3.1.1 Hur kan offentliga aktörer rigga samverkan för ökad innovation?

Ramprojektets slutleverans: September 2020.

Innehåll: Den svenska forsknings- och innovationspolitiken har i allt högre grad kommit att kännetecknas av olika samverkansprogram. Utgångspunkten är att samverkan och ”samproduktion” förväntas leda till innovation, strukturomvandling och tillväxt i företag. Forskningen om fördelar och nackdelar med samverkan är dock relativt outvecklad. Tillväxtanalys unika tillgång till data om samverkan mellan akademi och näringsliv i program som har finansierats av Vinnova och Energi-myndigheten kan öka förståelsen för samverkans-effekterna på det svenska näringslivet.

De frågor vi ställer i ramprojektet är: Leder samverkan till ökad innovation, omvandling och tillväxt? Vilka aktörer tjänar på att delta i ett offentligt stödprogram som innehåller krav på samverkan? Hur organiseras och implementeras dessa program för att ge bäst effekt? Ger de olika programmen olika typer av effekter? Vilka är de resultat som spiller över till andra företag och regioner?

För att besvara hur samverkan leder till ökad innovation, omvandling och tillväxt kommer vi att genomföra olika ekonometriska studier. Dessa studier kan ge svar på vilka aktörer som får störst direkt effekt på bland annat innovation och tillväxt av att ingå i ett samverkansprogram. Hur programmen ska organiseras och implementeras för att ge bäst effekt kan emellertid inte de ekonometriska studierna besvara. Därför kompletterar vi med kvalitativa studier som belyser vilka faktorer som påverkar framgångsrik samverkan för alla deltagande parter.

Inom ramprojektet planerar vi att genomföra följande delstudier:

- **Effekterna av samverkansstöd på omvandling och tillväxt i företagen: Vilken roll spelar samverkan?**
- **Effekterna av samverkansstöd på innovation i små företag.**

Inom ramprojektet har vi genomfört följande delstudier:

- **University-industry collaboration on innovation: a literature review and synthesis (PM 2018:04).**

- **Explaining university-industry interaction in collaborative R&D-projects (PM 2019:06).**

Motiv: Mot bakgrund av att staten de senaste åren har initierat en rad nya och stora offentligt finansierade samverkansprogram, exempelvis de Strategiska Innovationsprogrammen (SIP), så ser vi att det finns ett behov av att förstå de positiva och negativa effekterna av samverkan. Kvantitativa analyser av samverkan har hittills varit ett relativt eftersatt område. Tillväxtanalys har unika möjligheter att göra policynära kvantitativa och kvalitativa studier för att skapa en djupare förståelse och policylärande om hur samverkansprocesser bäst kan bidra till strukturomvandling och tillväxt i företag.

Horisontella perspektiv: Geografi och miljö.

3.1.2 Vilka effekter skapar den tredje generationens näringspolitiska program?

Ramprojektets slutleverans: Tredje kvartalet 2021.

Innehåll: Syftet med ramprojektet är, snarare än att utvärdera resultat och effekter av programmen, dels att analysera och problematisera ett antal förutsättningar och antaganden som de nya programmen bygger på. Dels att utveckla en metodik för hur den tredje generationens näringspolitiska program ska kunna utvärderas. Kunskapen ska leda till förbättrade utvärderingar och lärande.

De senaste åren har en så kallad ”tredje generationens närings- och innovationspolitik” vuxit fram parallellt med den första och andra generationens politik. I den nya generationens politik ingår flera stora och nya offentliga FoI-program som syftar till att lösa olika samhällsproblem. Exempelvis förväntas programmen att främja en större industriell omvandling i skiftet från fossila bränslen till fossilfria. Förutom dessa har staten initierat andra stora samhällsutmanade program för olika hälsorelaterade problem såsom cancer, effektivare fattigdomsbekämpning och främjande av banbrytande teknik såsom AI.

En skillnad, jämfört med tidigare generationers politik, är att denna riktar offentliga innovationsåtgärder mot specifika och stora samhälleliga utmaningar.⁶ Några exempel på de nya programmen är de strategiska innovationsprogrammen (SIP) och regeringens beslut att inrätta tioåriga samverkansprogram för att möta olika samhälls-

⁶ En återkommande definition av samhällsutmaning är: ”Grand Challenges are specific critical barriers that, if removed, would help solve important problems with a high likelihood of global impact through widespread implementation” (Rotolo m fl, 2015, What is an emerging technology. Research Policy 2015).

utmaningar. Det är emellertid ett stort steg att gå från ett mål om ekonomisk omvandling, som antagandena bygger på, till att föreslå tillvägagångssätt för att aktivt påverka omvandlingen.

Trots satsningarna så är kunskapsunderlaget kring ledning och styrning (governance) av dessa program och dess effekter ännu mycket begränsade. Forskningen har heller inte sagt särskilt mycket om hur programmen ska styras, ledas och organiseras för att uppnå de högt satta målsättningarna.

Inom ramprojektet planerar vi att genomföra följande delstudier:

- **En studie som är tänkt att utveckla programteori och analytisk struktur för kommande utvärderingar, snarare än ett omfattande empiriskt arbete. Frågeställningar som vi kommer att belysa är: Vilka teorier ligger bakom de program som finns i dag? Hur ser de framtagna programteorierna ut? Vilka förutsättningar och antaganden bygger programteorierna på? Vilka är riskerna med de föreslagna programteorierna? Hur realistiska är de?**
- **En studie som kompletterar två tidigare genomförda litteratur- och omvärldsanalyser på den tredje generationens program, 2017 och 2018.⁷ I denna studie genomför vi en analys av en rad nya studier som presenterades vid en vetenskaplig konferens i Hannover den 20-22 februari 2019 som vi deltog i.**
- **En studie där vi utifrån kunskapsläget genomför en ex-ante utvärdering av ett specifikt program som befinner sig i en uppstartsfas. Frågeställningar som vi kommer att belysa är: Hur har koordineringen organiserats? Vilken roll har staten tagit på olika policynivåer? Hur stora är koordineringskostnaderna och hur kan de effektiviseras?**
- **En studie där vi genomför en komparativ analys av två liknande internationella program som liknar vissa av de strategiska innovationsprogrammen och/eller program för utmaningsdriven innovation (UDI). Fokus ska vara på förekomst och hur man har löst olika styrnings- och koordineringsutmaningar i programmen. Fråge-**

**ställningar som vi kommer att belysa är:
Vilka programkonstellationer har vuxit fram?
Vilka aktörer får vara med och inte? I vilken mån är programmen inbäddade i lokala eller globala leverantörskedjor eller användarkontexter? Hur hanterar staten denna insider-outsider problematik?**

Motiv: Ramprojektet kommer att öka förståelsen och lärandet för hur de nya och komplexa offentliga insatserna för omvandling kan styras och organiseras för att nå de högt satta målsättningarna. Denna kunskap är något som departement och myndigheter har efterfrågat. Ramprojektet har således bäring på de nya och stora samverkansprogrammen som staten har etablerat och kunskapen kan användas vid utveckling av nya program. Vissa samverkansprogram utvärderas för närvarande av Riksrevisionen.

Horisontella perspektiv: Geografi, jämställdhet och miljö.

⁷ PM 2017:18 *International scanning of research programmes that focus on societal challenges. How should we evaluate complex programs for innovation and socio-technical transition.*

3.2 Sveriges strukturomvandling

Ökad förståelse om Sveriges strukturomvandling kan bidra med kunskap om hur staten kan arbeta för att främja en hållbar och långsiktig tillväxt. Flera stora globala trender påverkar strukturomvandlingen, exempelvis teknologisk utveckling, förändrad demografi, miljöpåverkan och en avtagande internationalisering. Dessa trender ger upphov till nya möjligheter och utmaningar. Genom Tillväxtanalys analyser och utvärderingar bidrar vi till kvalificerade underlag för tillväxtpolitiken.

Teknikutvecklingen går snabbt. Områden såsom artificiell intelligens och stora data förändrar spelplanen för företagen. Tillväxtanalys kommer att fortsätta analysera digitaliseringen av svenskt näringsliv och statens roll i denna breda och snabba strukturomvandling. Framöver kommer vi att lägga särskilt fokus på AI, dess påverkan på svenskt näringsliv och statens roll. Strukturomvandlingsprocesser bidrar till att nya företag startar och att olönsamma företag läggs ned. Nedläggningar och neddragningar vid stora arbetsplatser sker kontinuerligt i en dynamisk ekonomi. Effekterna är att såväl arbetskraft som kapital frigörs och kan användas i andra mer produktiva företag. Vi vill bidra med kunskap om vilka åtgärder som finns och vilka som bör användas vid större neddragningar och nedläggningar av arbetsplatser.

På lång sikt är produktivitet helt avgörande för tillväxt och för ett samhälle med höga välfärdsambitioner. En avtagande produktivitetstillväxt har varit internationellt spridd och inte heller Sverige har varit förskonade. Vad den svenska nedgången beror på, vilka sektorer och företag som är särskilt drabbade samt vilka effekter de statliga satsningarna har haft för att vända utvecklingen är frågeställningar som vi kommer att bidra med ny kunskap om. Genom våra ramprojekt vill vi bidra med kunskap om hur staten kan främja ökad sysselsättning och tillväxt genom att underlätta för små- och medelstora företag att växa och förbättra industrins konkurrenskraft.

3.2.1 Digital kompetens, hur står det till nu och framöver i utbildningssystem och näringsliv?

Ramprojektets slutleverans: Maj 2020.

Innehåll: Syftet med ramprojektet är att bistå med kunskap om hur staten kan främja digitaliseringen i näringslivet.

I september 2019 presenterade vi en av delstudierna i ramprojektet: Företagens digitala mognad 2018 (PM 2019:12). Syftet med studien var att utifrån tidigare genomförda studie inom området, uppdatera och bredda bilden av företagens digitala mognad. Allteftersom företagen blir bättre på att använda nya och mer avancerade digitala teknologier så förändras också de teknologier som skiljer digitala ledare från efterslänrare.

För att uppdatera bilden av digital mognad i svenskt näringsliv har Tillväxtanalys deltagit i ett OECD-projekt där det svenska deltagandet fokuserade på följande frågor: Hur digitalt mogna är företag i olika sektorer, företagsstorlekar och regioner år 2018? Finns det ett samband mellan graden av digitalisering och digital mognad? Hur ligger svenskt näringsliv till i en internationell jämförelse?

Inom ramprojektet planerar vi att genomföra följande delstudier:

- **Vad behövs i framtiden? En studie där vi analyserar effekterna av digitaliseringen på arbetstillfällena, arbetsuppgifter och kompetenskrav. En ny internationell studie visar att cirka 9 procent av jobben i Sverige riskerar att automatiseras de nästkommande 15–20 åren och att cirka 26 procent av jobben riskerar att förändras kraftigt. En fråga som inte är lika belyst är hur de nya jobben ser ut. Frågeställningar som vi kommer att belysa i denna Delphi-inspirerade framsyn är: Hur ser arbetsuppgifterna ut om 5–10 år? Vilken digital kompetens kommer att krävas om 5–10 år?**
- **Hur klarar dagens utbildningssystem företagens ändrade kompetensbehov? I en delstudie analyserar vi hur utbildningssystemet är riggat för att möta digitaliseringsomvandlingen. Såväl Digitaliseringsstrategin som Digitaliseringsrådet framhåller att den snabba digitala transformationen förutsätter ett utbildningssystem som följer med i**

samma takt. Rådet slår också fast att det behövs en digital anpassning av utbildningssystemet för att säkra Sveriges framtida konkurrenskraft. Hur innehållet i högre utbildning behöver moderniseras för att bättre svara mot företagets behov av digital kompetens är däremot mer oklart. **Frågeställningar som vi kommer att belysa är: Vilken digital kompetens har studenterna efter sin utbildning? Hur svarar de utbildningar som erbjuds mot företagets behov?**

Horisontella perspektiv: Geografi och jämställdhet.

3.2.2 Vilken är statens roll vid nedläggning av större arbetsplatser?

Ramprojektets slutleverans: Första kvartalet 2021.

Innehåll: Syftet med ramprojektet är att analysera statens nuvarande och framtida roll vid nedläggningar utifrån såväl regionala aspekter som genusaspekter. Ambitionen är att bistå med kunskap och rekommendationer riktade till relevanta statliga myndigheter och statens utpekade omställningssamordnare.

Svensk ekonomi och arbetsmarknad förändras ständigt. Denna förändring är ett resultat av teknikutveckling, fortsatt internationalisering och efterfrågestruktur som sammantaget tvingar näringslivet till kontinuerlig omvandling. Näringslivets anpassning till nya krav kan både innebära skapande av nya verksamheter och upplösande av gamla. Genom den skapande dynamiken i omvandlingsprocessen sker investeringar i ny teknik och nya verksamheter etableras. När gamla verksamheter rationaliseras bort, omlokaliseras eller försvinner arbetstillfällena istället. Sammantaget formar alla dessa pågående anpassningar, stora som små, ekonomins långsiktiga strukturomvandling.

Även om större nedläggningar bara är ett av omvandlingens möjliga utfall, så är det ofta just nedläggningarna som medför störst sociala kostnader. Därmed skapas störst tryck på politiska åtgärder. Arbetsplatsnedläggningar sker förvisso kontinuerligt men i en lågkonjunktur, särskilt en kraftig sådan, sker de i skov. Behovet av statliga stödinsatser kan då öka liksom behovet av insatser riktade mot såväl individ som plats.

Inom ramprojektet planerar vi att genomföra följande delstudier:

- **Den svenska omställningsförmågan – forskningsfronten, institutionell historik och omvärldsutblick. Studien kommer framförallt att fokusera på fyra områden.**

- » *Det ena beskriver det institutionella lärandet över tid utifrån frågeställningarna: Hur har statens roll vid större neddragningar och nedläggningar förändrats över tid? Vilka har orsakerna och motiven varit bakom dessa förändringar?*
- » *Det andra beskriver den aktuella forskningsfronten utifrån följande frågeställningar: Hur har statens roll vid större omställningsprocesser behandlats inom forskningen? Vad säger forskningen om effektiviteten och konsekvenserna av de policy-instrument som vanligen används för att förhindra nedläggningar i samband med exempelvis tidigarelagd pension, permittering (korttidsarbete) och temporär lönesänkning?*
- » *Det tredje området ger en internationell utblick utifrån följande frågeställningar: Vilka olika ”typer” av omställningssystem förekommer i Europa och ur vilka aspekter särskiljer sig det svenska? Hur förändras och eventuellt likriktas olika ”typer” av omställningssystem över tid?*
- » *I det fjärde området belyser vi statens roll i det svenska omställningssystemet idag samt eventuella utvecklingsområden framöver. De frågeställningar som vi behandlar är: Finns det idag faktorer som föranleder förändringar av det svenska omställningssystemet? Hur påverkar länders olika utformning av omställningssystem fördelningen av neddragningar mellan arbetsställen inom multinationella företag? Vilken är nettoeffekten av att det i Sverige är relativt enkelt att genomföra stora varsel och neddragningar?*

- **Vad händer med personalen vid stora neddragningar eller nedläggningar? – bransch och yrkesrörlighet efter neddragningar och nedläggningar i Sverige. Studien syftar till att undersöka variationer i regionala och könsmissiga yrkeskarriärer efter större arbetsplatsneddragningar och nedläggningar. Forskningen kring nedläggningar har traditionellt haft ett klart fokus på betydelsen av individens egenskaper när det gäller sannolikheten att få ett nytt jobb. Betydelsen av den regionalekonomiska omgivningens karaktärsdrag har däremot varit relativt förbisedd trots stora geografiska skillnader i både jobb-förstörande och jobbskapande.**

Motiv: Ramprojektet är aktuellt och relevant av flera skäl. Flera andra OECD-länder utvecklar och implementerar för närvarande stödsystem som syftar till att mildra effekterna av större lokala nedläggningar (OECD 2018). Balansgången vid sådana insatser är dock svår. Insatser för att motverka omlokaliseringar eller nedläggningar mildrar kanske de sociala kostnaderna på kort sikt. Å andra sidan riskerar de att låsa in resurser i ineffektiva företag och att snedvrیدا konkurrensen, något som EU:s statsstödsregler försöker förhindra.

Erfarenheter från större nedläggningar i närtid tyder på att det svenska omställningssystemet, på ett övergripande plan, fungerat väl. Samtidigt som omvandlingen på ett nationellt plan har varit gynnsam, tycks emellertid de geografiska skillnaderna ha ökat. Den regionalpolitiska diskussionen har därmed fått ökad aktualitet. Denna dimension har även börjat uppmärksammas allt mer internationellt. Inte minst då ökade sociala och politiska spänningar i USA och stödet för det brittiska utträdet ur EU har satts i samband med regioner som missgynnats av de senaste decenniernas strukturomvandling. Sammantaget ser vi goda skäl att undersöka möjligheten till utveckling av situations- och regionalt anpassade strategier av det svenska omställningssystemet.

Horisontella perspektiv: Geografi och jämställdhet.

3.2.3 Hur omformar AI näringslivet och hur kan politiken utvecklas?

Ramprojektets slutleverans: Första halvåret 2022.

Innehåll: Tillväxtanalys kommer att ta fram empiriskt underbyggda kunskapsunderlag för att belysa följande frågeställningar: Hur omformar AI svenskt näringsliv och sättet att skapa tillväxt? Finns det något samband mellan AI och produktivitet/lönsamhet? Finns det områden där AI-politiken behöver utvecklas?

Inom ramprojektet planerar vi att genomföra följande delstudier:

- **En litteraturöversikt för att ge ökad förståelse för nuvarande kunskapsläge kring hur AI omdanar näringslivet, sättet att skapa tillväxt på och statens roll.**
- **En kvantitativ analys av hur AI används av företag i olika sektorer, storlekar och regioner. Studien besvarar frågor som: Vilka företag använder AI? Finns det något samband mellan AI och produktivitet/lönsamhet? Finns det hinder för företag att implementera AI? I den mån det är möjligt undersöks även vilka effekter AI får på jobb och löner.**
- **En fallstudie. Det är sällan som hela företagsprocesser automatiseras. Istället blir anställda ofta en del av en halvautomatiserad process. För att bibehålla konkurrenskraft är det viktigt att svenska företag har förmågan att omvandla delar av sin verksamhet till aktiviteter som AI kan lösa. Genom vår fallstudie belyser vi hur detta sker i företagen.**
- **En policyanalys som tydliggör sambanden mellan Regeringens AI-politiska mål, genomförda insatser och förväntade resultat.**

Motiv: Artificiell Intelligens (AI) är intelligens som kommer från maskiner istället för från människor. Maskinerna kan ta in data och självständigt fatta beslut baserade på dessa data. Besluten är av sådan kvalitet att de åtminstone efterliknar intelligent mänskligt beteende. Utvecklingen inom AI ställer nya frågor kring strukturomvandling och ekonomisk tillväxt. Det här ramprojektet har ambitionen att ge detaljerad kunskap om utvecklingen inom området AI.

AI är ett område som ligger högt på den politiska agendan. Flera länder har de senaste två åren publicerat nationella AI-strategier som visar en ambition att skapa ett försprång när det gäller att utveckla och använda AI. Sverige tillhör de länder som under 2018 formulerade målsättningar för AI. Regeringen framhåller vikten av spridning och användning av AI. Samtidigt visar internationell forskning att AI har börjat transformera sektorer såsom transport, tillverkning och handel men att de stora vinsterna fortfarande ligger i framtiden. Vi vill genom vår kunskap bidra till faktabaserade beslutsunderlag som ökar beslutsfattarnas förmåga att kunna förstå, förhålla sig till och fatta välgrundade beslut rörande AI-utvecklingen. Det är särskilt viktigt eftersom AI inte enbart påverkar ekonomin i sin helhet utan också omformar näringslivet.

Horisontella perspektiv: Geografi.

3.2.4 Hur kan staten främja näringslivets produktivitetstillväxt?

Ramprojektets slutleverans: Andra halvåret 2022.

Innehåll: Syftet med ramprojektet är att studera produktivitetstillväxten i Sverige, potentiella orsaker till varför inte utvecklingen har varit högre, hur Sverige presterar i jämförelse med andra likartade länder samt på vilket sätt staten kan bidra till ökad produktivitetstillväxt. Vi kommer att fokusera på teknologi och på hur den maximala kapaciteten avviker i förhållande till produktivitetstillväxten.

Inom ramprojektet planerar vi att genomföra följande delstudier:

- **En kunskapsöversikt och omvärldsanalys av Sveriges totala faktorproduktivitet. Studien skattar också produktivitet och analyserar huruvida skattningar kan göras på ett tillförlitligt sätt. Vidare kommer vi att jämföra Sveriges position i förhållande till andra länder där det är möjligt.**
- **En analys av vilka företag som avviker i produktivitetstillväxt och hur förändringen har skett över tid. Vi fokuserar på produktivitetsskillnader. Vidare studerar vi skillnader mellan branscher, hur skillnaderna har utvecklats över tid och om dessa har förändrat egenskaperna hos företagssegen.**
- **En utvärdering av effekterna av olika företagsstöd, från exempelvis Vinnova och Tillväxtverket, på företagets produktivitet.**

Motiv: I budgetpropositionen för 2019 framgår att: ”Näringspolitiken ska, genom främjande av ett konkurrenskraftigt näringsliv, skapa förutsättningar för företag att både stärka sin produktivitet och sina möjligheter att utveckla nya produktiva verksamheter, nya affärsmodeller och nya marknader”. Vidare framgår att insatser för ökad produktivitet i näringslivet samt insatser för att främja marknadsdynamik och struktur- omvandling förväntas leda till ökad tillväxt och ökat arbetskraftsbehov.

Mot bakgrund av syftet att stärka konkurrenskraften, är det relevant att studera, analysera, utvärdera och problematisera produktivitetstillväxten i allmänhet och skillnaden i produktivitet mellan företag i synnerhet. Det här är speciellt relevant eftersom Sverige har haft en likartad BNP-utveckling som övriga OECD-länder, men en lägre BNP-utveckling per capita enligt tidigare svenska studier. Vår ambition är att fördjupa kunskapen om varför Sverige inte har haft en högre produktivitetstillväxt under senare år och hur staten kan främja produktiviteten. Exempelvis finns anmärkningsvärt lite kunskap om företag på den effektiva fronten, det vill säga de företag som förväntas driva den tekniska utvecklingen.

Horisontella perspektiv: Geografi och jämställdhet.

3.3 Svensk infrastruktur för innovationsförmåga och näringslivsdynamik

Syftet med att studera infrastrukturfrågor är att bidra med kunskap om hur staten kan förbättra innovations- och företagsklimatet i Sverige. Lagar, regler och skatter utgör tillsammans viktiga ramvillkor för företag och företagande. De kan underlätta eller hindra innovation, entreprenörskap och strukturomvandling. Den fysiska infrastrukturen, i form av kommunikationer och bostäder, påverkar tillväxten och möjligheten för agglomerationsekonomier att växa fram. Infrastruktur, i form av utbildningssystem och regelverk för arbetskraftsinvandring⁸, påverkar i sin tur utbudet av humankapital.

Det finns goda teoretiska och empiriska bevis för att tillväxt och innovation skapas i agglomerationer där kompetens samlas. Vår ambition är att öka förståelsen för mekanismerna och statens roll bakom skapandet av agglomerationer och huruvida fördelarna genom statlig politik kan spridas till omkringliggande områden. Vi vill även höja kunskapen om hur Sverige och svenska regioner kan attrahera kunskapsintensiva investeringar och hur absorptionsförmågan kan stärkas, med fokus på kompetensförsörjning och kunskapsspridning. Vi ser ett behov av att sammanställa kunskap om och analysera hur det offentliga, genom olika styrmedel, kan underlätta näringslivet framtida kompetensförsörjning.

Under perioden kommer vi även att slutföra vårt ramprojekt om effekterna av och riskerna med att subventionera hela branscher genom skatteavdrag för RUT och ROT. Vår ambition är också att öka kunskapen i aktuella policyfrågor inom energiområdet som spänner över regional-, tillväxt- och sysselsättningspolitik. Utgångspunkten är den upplevda tillgången till pålitlig och fossilfri elkraft i kombination av en konkurrenskraftig prisbild som lockar elitens företag till Sverige.

⁸ Rapport 2018:03 Den globala jakten på kompetens – statens roll.

3.3.1 Skapar branschspecifika skattelättnader tillväxt?

Ramprojektets slutleverans: Januari 2020.

Innehåll: Syftet med ramprojektet är att ge en bild av hur subventioner via skattelättnader påverkar de utpekade branschernas utveckling med fokus på de näringspolitiska målen. Vi berör även risken för negativa, snedvridande effekter av sådana subventioner. Inom ramprojektet studerar vi RUT- och ROT-reformen. Vi drar även slutsatser utifrån vår tidigare genomförda utvärdering av sänkningen av moms för restaurang- och cateringbranschen (Rapport 2015:10).

För att sätta de svenska insatserna och deras effekter i ett sammanhang hämtar vi lärdomar från liknande instrument i några andra europeiska länder och behandlar relationen till statsstödsregelverket.

Inom ramprojektet har vi genomfört följande delstudier:

- **RUT-avdraget – en deskriptiv analys (PM 2018:12).** En deskriptiv analys av det så kallade RUT-avdraget med fokus på företagen och företagen som utför tjänsterna. Våra resultat visar att både antalet företag som nyttjat subventionen och antalet anställda i dessa företag har ökat under den studerade perioden. Reformen ser ut att ha störst påverkan de första åren efter införandet och avtar sedan över tid. Andelen av RUT-företagen som drivs av kvinnor är hög och ökande över tid vilket kan tyda på att reformen har gett en möjlighet för kvinnor att starta företag. Studien publicerades i juni 2018.
- **Branschspecifika skattelättnader – en internationell jämförelse (PM 2018:23).** Utifrån ekonomisk teori granskar vi de ekonomiska argumenten för och emot att använda branschspecifika skattnedsättningar för att stimulera företagstillväxt. Vi granskar även potentiella risker med denna typ av riktad subvention när det gäller produktivitet, effekter på konkurrens samt undanträngnings- och dödsvikteffekter. I studien ingår en analys av branschspecifika subventioner i Belgien, Danmark, Finland och Irland. Vi studerar varför de har införts, vilka erfarenheter som har dragits och resultaten av gjorda utvärderingar. Dessutom berör vi frågan om hur länderna har förhållit sig till statsstödsreglerna inom EU. Studien publicerades i december 2018.

- **ROT-avdraget – en deskriptiv analys (PM 2019:02).** Vi analyserar ROT-avdraget med fokus på de näringspolitiska målen. Studien angriper samma frågor som i den deskriptiva analysen av RUT-avdraget. Resultaten visar att ökningen av antalet ROT-företag är något lägre än för företagsstocken generellt i Sverige. Även sysselsättningsökningen i dessa företag är relativt låg i jämförelse med RUT-företagen. Studien publicerades i februari 2019.
- **Effektutvärdering av RUT-avdraget (PM 2019:08).** En studie där vi utvärderar effekterna av RUT-avdraget för företagen. Vi såg att det trots en omdebatterad reform saknades omfattande kvantitativa utvärderingar, speciellt med fokus på utförarna. Studien utvärderar RUT-reformen för de företag som har utfört RUT-tjänster. Resultatet visar positiva effekter på anställningar, nettoomsättning, arbetsproduktivitet och överlevnad i jämförelse med kontrollgruppen. Vår uppskattning är att kostnaden per skapat jobb ligger på samma nivåer som andra liknande reformer. Studien publicerades i april 2019.

I samband med att ramprojektet presenteras i januari 2020 presenterar vi följande delstudie:

- **Effektutvärdering av ROT-avdraget.** En effektutvärdering med liknande upplägg som för RUT-avdraget. I denna studie estimerar vi effekter för de berörda branscherna som utför ROT-tjänster med avseende på sysselsättning. Vi använder verktyget Regionalt analys- och prognosystem (Raps) för att utvärdera effekterna.

Motiv: Stöd till näringslivet återfinns inte bara på utgiftsidan i statsbudgeten, utan även på intäktssidan i form av skatteutgifter. Enligt OECD är effekterna av sådana insatser generellt sett mindre studerade.⁹ Tidigare har Tillväxtanalys studerat sänkningen av moms på restaurang- och cateringtjänster. I detta ramprojekt studerar vi ytterligare två branschstöd, RUT- och ROT-avdragen. I Sverige har det gjorts utvärderingar av effekterna på RUT-avdraget på bland annat svarta jobb och arbetskraftsutbud bland köparna. Däremot inte riktade mot målet för näringspolitiken. Efter statens breddning av vilka branscher som ska omfattas av avdragen såg vi att det fanns anledning att studera effekterna av RUT och ROT på bland annat sysselsättningsgrad, överlevnadsgrad, omsättning och produktivitet.

⁹OECD (2010): Tax expenditures in OECD countries.

Horisontella perspektiv: Jämställdhet och geografi.

3.3.2 Hur kan staten underlätta tillväxt i agglomerationsekonomier som samtidigt bidrar till utveckling i omkringliggande områden?

Ramprojektets slutleverans: Oktober 2020.

Innehåll: I ramprojektet undersöker vi hur regionala skillnader i individers produktivitet varierar och har förändrats över tid. Vi analyserar samtidigt möjliga orsaker till dessa skillnader. Projektet bygger vidare på Tillväxtanalys forskningsöversikt: Näringslivsdynamik, städer och agglomerationsekonomier (PM 2017:08). Ett återkommande mönster i kunskapsområdets internationella forskning är att arbetskraftens produktivitet tenderar att öka med regioners storlek och täthet. Det finns två huvudsakliga förklaringar till varför produktiviteten ofta är högre i stora/täta regioner jämfört med i mindre/glesare. Den ena fokuserar på selektion, det vill säga att stora/täta regioner attraherar individer och verksamheter som är mer produktiva. Den andra tar fasta på regioners egenskaper och menar att stora/täta regioner har särskilda förutsättningar som gör att de individer och företag som är verksamma där blir mer produktiva.

I projektet analyserar vi hur den regionala omflyttningen av högutbildad arbetskraft påverkar humankapitaltillgångarna i olika regiontyper. För att skatta regionala produktivitetsskillnader använder vi olika matchningsmetoder och jämför bruttolönen för jämförbara ”flyttare” och ”stannare” i olika regiontyper. I projektet resonerar vi kring möjliga orsaker till observerade skillnader i arbetsproduktivitet. Vi för också en diskussion om vilka policyinsatser som kan vara effektiva för att dels stödja en fortsatt gynnsam produktivitet utveckling i storstadsregionerna, dels bidra till att de större regionernas produktivitet fördelar sprids till omkringliggande mindre och mer avlägsna regioner.

Ramprojektets delstudier kommer framförallt att fokusera på fyra områden: (1) effekter av geografisk rörlighet på regioners humankapitaltillgångar och inkomster, (2) analys av regionala skillnader i arbetsproduktivitet på olika nivåer i ortshierarkin, (3) geografisk spridning av agglomerationsvinster via arbetskrafts pendling, (4) bostadsmarknadens betydelse för arbetskraftsrörlighet i termer av regional omflyttning och arbetspendling. I slutrapporten diskuterar vi behovet av policyinsatser utifrån studiernas resultat.

Inom ramprojektet har vi genomfört följande delstudier:

- **Regional agglomeration of skills and earnings – from convergence to divergence?** (PM 2018:09). Vi studerar den geografiska fördelningen av högutbildad arbetskraft och humankapitalinnehållet i flyttningsströmmarna mellan svenska regioner. Under de senaste tre decennierna finner vi ett tydligt mönster av divergens i tillgången till högutbildad arbetskraft. Den ojämna fördelningen av humankapitaltillgångar förstärks av den högutbildade befolkningens geografiska rörlighet. Mönstret med växande skillnader i tillgången till högutbildad arbetskraft sammanfaller med ökande regionala inkomstskillnader. De humankapitalintensiva regionerna blir både mer humankapitalintensiva och rikare, medan regioner med sämre tillgång till högutbildad arbetskraft släpar efter. Denna utveckling har potentiellt viktiga konsekvenser för både regional och nationell ekonomisk politik. Studien publicerades i maj 2018.
- **Graduate migration, self-selection and urban wage premiums across the regional hierarchy** (WP 2019:03). Ett Working Paper där vi analyserar hur nyexaminerade universitetsutbildade individers flyttningar uppåt och nedåt i den regionala hierarkin påverkar individernas bruttolön. Analysen visar på betydande positiva effekter på lön av flyttningar uppåt i den regionala hierarkin medan flyttningar nedåt i hierarkin i allmänhet är förknippade med negativa effekter på lön. Dessa resultat tolkas som en indikation på att stora regioner uppvisar produktivitet fördelar jämfört med mindre regioner. Möjliga bakomliggande förklaringar till stora regioners produktivitet fördelar är effektivare jobbmatchning och bättre förutsättningar för kunskapsspridning och lärande. Studien publicerades i april 2019.

I samband med att ramprojektet presenteras i oktober 2020 presenterar vi följande delstudie:

- **Interaktionen mellan arbetsmarknad, bostadsmarknad och arbetskraftens geografiska rörlighet. En analyserande studie som fokuserar på dels hur förhållanden på bostadsmarknaden påverkar arbetskraftens geografiska rörlighet i form av regional omflyttning och pendling, dels på hur pendling kan bidra till att agglomerationsvinster sprids från större till mindre regioner och orter.**

Motiv: Den yttre kontexten för detta ramprojekt är en situation med tilltagande urbanisering och växande regionala skillnader. Det är en utveckling som Sverige delar med många andra länder. Välutbildade människor söker sig till de dynamiska och mer produktiva storstadsregionerna samtidigt som mindre och glesare regioner förlorar viktigt humankapital och halkar efter inkomstmässigt. Det finns goda argument för att politiken bör verka för att stärka och utveckla tillväxtförutsättningarna i storstadsregionerna. I Sverige svarar de tre storstadsregionerna för mer än hälften av sysselsättningen och en ännu större andel av det totala produktionsvärdet i ekonomin.

Att förstå hur produktiviteten kan förbättras i de större urbana områdena är avgörande för att förbättra tillväxten i landet som helhet. Det finns flera politiska initiativ som vi ser är avgörande för en fortsatt gynnsam produktivitet utveckling i storstadsregionerna, bland annat inom bostads- och infrastrukturområdet. Samtidigt ser vi att politiken behöver beakta de ekonomiska och sociala kostnaderna som är förknippade med tilltagande regional polarisering. De mindre och glesare regionerna kräver bland annat en bättre uppkoppling till landets urbana centra. Insatser som bidrar till lokal kompetensförsörjning inom viktiga samhällsfunktioner utgör ett annat viktigt policyområde.

Horisontella perspektiv: Geografi och jämställdhet.

3.3.3 Vilken roll har den offentliga sektorn för stora kunskapsintensiva investeringar?

Ramprojektets slutleverans: December 2020

Innehåll: I detta ramprojekt undersöker vi orsaker, verkan och den offentliga sektorns roll för stora kunskapsintensiva investeringar (SKI). För att göra det introducerar vi en

unik definition av SKI-begreppet: En SKI är en investering i verksamhet som kännetecknas av stora kontinuerliga investeringar i immateriella tillgångar (kunskapsbaserat kapital) i den egna verksamheten och/eller ger upphov till sådana investeringar upp- eller nedströms i värdekedjan i Sverige. Immateriella tillgångar omfattar de tre komponenterna (i) datoriserad information, (ii) innovativa tillgångar och (iii) ekonomisk kompetens. Stor avser i första hand de resurser som mobiliseras och/eller skapas som en direkt effekt av investeringen, det vill säga i verksamheten som sådan, men även investeringens potential för positiva indirekta effekter på ekonomin.

Inom ramprojektet planerar vi att genomföra följande delstudier:

- **En studie där vi undersöker effekterna av kunskapsöverföring från multinationella företag till lokala företag.**
- **En studie där vi undersöker offentliga aktörers betydelse för stora kunskapsintensiva investeringar.**

Inom ramprojektet har vi genomfört följande delstudier:

- **Stora kunskapsintensiva investeringar – orsak, verkan och den offentliga sektorns roll (PM 2019:13).** En studie där vi introducerar en definition av begreppet stora kunskapsintensiva investeringar (SKI). Utifrån vald definition presenterar vi en forskningsöversikt av de drivkrafter och effekter som förknippas med SKI samt förutsättningar och villkor för offentliga policyinitiativ som ska främja SKI. Vi undersöker också vad forskningen säger om den offentliga sektorns möjlighet att främja SKI samt vilka policyåtgärder som kan tänkas bidra till att realisera positiva spridningseffekter förknippade med SKI. Dessutom utvecklar vi ett förslag på en empirisk tillämpning av SKI-definitionen. Utifrån den presenterar vi en beskrivande översikt av SKI i Sverige. Studien publicerades i november 2019.
- **Miljölagstiftningens betydelse för stora kunskapsintensiva investeringar (PM 2019:15).** I studien undersöker vi miljöprövningens betydelse för SKI. Syftet är att analysera under vilka förutsättningar miljöprövningen av SKI kan utformas på ett sätt som bidrar till att driva på företagens miljöarbete

utan att äventyra deras långsiktiga konkurrenskraft. Studien publicerades i december 2019.

- **Humankapitalets betydelse för stora kunskapsintensiva investeringar (PM 2019:16). En analys av länken mellan humankapital och stora kunskapsintensiva investeringar (SKI). Syftet med studien är tvåfaldigt. För det första vill vi undersöka vilken kompetens som efterfrågas vid SKI. Det gör vi genom en deskriptiv analys som utforskar humankapitalstrukturer i observerade SKI-verksamheter. För det andra vill vi förklara vilken betydelse humankapitaltillgångar har vid sidan av andra faktorer som utgör incitamentsstrukturen för SKI och hur SKI-verksamheter lokaliseras i Sverige. Det gör vi genom en ekonometrisk analys med svenska data. Syftet med studien är att bidra till förståelsen för hur staten kan främja SKI genom en adekvat kompetensförsörjning men även vilka avvägningar staten bör göra inför framtida humankapitalinsatser. Studien publicerades i december 2019.**

Motiv: Framväxten av en global kunskapsekonomi innebär att marknader för varor och finansiering nu även omfattar teknisk utveckling, kunskapsintensiva tjänster och innovation. Globaliseringen har dock potential att koncentrera kunskapsintensiv verksamhet till ett begränsat antal föredragna platser. Dessa kan i sin tur ha olika förmåga att absorbera effekterna från kunskapsintensiva investeringar. Bland annat yttrar det sig i att stora multinationella företag, det vill säga de som står för majoriteten av globala investeringar i forskning och utveckling, gör selektiva lokaliseringsbeslut samt i att deras värdekonomier med liknande storlek och utvecklingsnivå presterar olika. Länder behöver därför fråga sig hur attraktiva de är för kunskapsintensiva investeringar, vilka nyttor dessa investeringar för med sig och hur effekter sprids och absorberas i den lokala miljön.

Horisontella perspektiv: Miljö och geografi.

3.3.4 Hur kan staten underlätta näringslivets framtida kompetensförsörjning?

Ramprojektets slutleverans: Fjärde kvartalet 2021.

Innehåll: Syftet med ramprojektet är att öka förståelsen för hur det offentliga genom olika styrmedel kan underlätta näringslivets framtida kompetensförsörjning.

Digitalisering och automatisering, värdekedjornas globalisering, demografiska trender, migration och urbanisering ställer nya krav på arbetsmarknaden. Frågan om hur kompetensförsörjning kan underlättas på en arbetsmarknad med ett starkt omvandlingstryck är i fokus inom flera politikområden och för olika offentliga och andra aktörer.

Omvandlingstrycket ökar kraven på att arbetskraften anpassar sin kompetens till förändrade roller. Men också på att näringslivet och samhällets institutioner arbetar aktivt och strategiskt med kompetensförsörjning och livslångt lärande. Investeringar i humankapital görs både via utbildningssystemet (som det offentliga traditionellt ansvarar för) och genom inskolning och vidareutbildning på arbetsplatserna (som arbetsgivarna ansvarar för). Företagen tillgodoser kompetensförsörjningen på olika sätt. Dels genom nyanställningar och kompetensutveckling av befintlig personal. Dels genom samarbeten med externa aktörer som besitter efterfrågad kompetens.

Ansvar för kompetensförsörjningen är delat mellan det offentliga, företagen och individen. Det är däremot inte självklart hur detta ansvar ska fördelas. En faktor som påverkar fördelningen är i vilken omfattning och takt som omvandlingen förändrar kvalifikationskraven i olika yrken: Höjs eller sänks kvalifikationskraven eller resulterar omvandlingen i att helt andra kvalifikationer efterfrågas?

Inom ramprojektet planerar vi att genomföra följande delstudier:

- **En kunskapsöversikt om sambandet mellan tillgängliga formella och informella utbildningsvägar, effekterna som de ger på företagsnivå samt vilka metoder som har använts för att skatta dessa effekter.**
- **En omvärldsanalys av olika system och modeller för livslångt lärande i andra länder. Vi kommer att fokusera på ansvars- och kostnadsfördelningen mellan staten respektive arbetsgivare och individ, samt deras parts- och branschorganisationer.**
- **En fallstudie där vi genomför företagsintervjuer om företagets syn på kompetensförsörjning, anställdas kompetensutveckling och behov av statliga åtgärder för att åstadkomma livslångt lärande.**

Motiv: En genomgång av olika regeringssatsningar och strategier, offentliga utredningsförslag och förslag i andra politiska initiativ, visar att kompetensförsörjning är ett prioriterat område. I många undersökningar uppger företagen att kompetensbristen är ett av de största tillväxthindren.¹⁰

I september 2018 redovisade vi resultaten från ett ramprojekt om försörjning av högkvalificerade kompetenser genom arbetskraftsinvandring som ett sätt att tillgodose näringslivets behov (Rapport 2018:03). Resultaten visade att företagen tillgodoser merparten av kompetensförsörjningen genom rekrytering av personer som redan är bosatta i Sverige. Samtidigt som företagen har svårt att rekrytera personal med rätt kompetens finns det matchningsproblem mellan lediga jobb och utbudet av arbetssökande. Det finns också problem i form av redan anställda som är under-/över- eller felutbildade i förhållande till sin anställning.

Strategier för att ta till vara på och utveckla human-kapitalet för att matcha näringslivets befintliga och framtida efterfrågan är således en viktig näringspolitisk fråga. Kompetensförsörjning och livslångt lärande bedöms vara ett område som är av stor betydelse för framtida tillväxt. De är också ett av fyra teman i Regeringens samverkansprogram 2019–2022.

Horisontella perspektiv: Geografi och jämställdhet.

3.3.5 Stora aktörer inom elintensiv industri – bör staten subventionera etablering?

Ramprojektets slutleverans: Andra halvåret 2022.

Innehåll: Syftet med ramprojektet är att analysera om och när staten bör subventionera stora elintensiva etableringar i Sverige och hur det offentliga Sverige samordnat kan agera vid anbudstävlingar för dessa etableringar.

Inom ramprojektet planerar vi att genomföra följande delstudier:

- **En fallstudie av dels en etablering av en större serverhall och dels av en relativt mer kunskapsintensiv industri. Syftet är att undersöka de regionalekonomiska och samhällsekonomiska intäkterna vid etablering av elintensiv industri. Vilka är sysselsättningseffekterna?**

- **En analys av de samhällsekonomiska allmänna jämviktseffekterna av en etablering. Vi kommer att fokusera på effekterna på övriga företag och elkonsumenter. De etablerade företagen använder stora mängder el vilket dels höjer priset, dels fungerar som en (åtminstone på 10-15 års sikt) inträdesbarriär för annan industri som behöver el. Till följd av ett subventionerat elpris används inte el där den värderas som högst. Detta riskerar att sänka tillväxten och även välfärden. En tänkbar analysmodell är Konjunkturinstitutets modell EMEC. Vår utgångspunkt är att göra analysen i samarbete med berörda myndigheter.**
- **En kartläggning av den geografiska fördelningen av kostnader och fördelar i samband med etableringar. Det finns internationellt en begynnande litteratur kring stora företags agerande vid etablering. Regioner/städer kan spela ut varandra i syfte att lägga beslag på så mycket av vinsten av en etablering som möjligt. Det finns internationella exempel där industrin har lyckats få så stora eftergifter i form av nedsatta skatter och avgifter att etableringen resulterar i en förlust för vinnande region. Idag finansieras dessa via en kombination av regionala, nationella och EU-medel. Frågeställningar som vi kommer att belysa är: Hur ser incitamenten ut för olika aktörer vid denna typ av investeringar? Vilka är argumenten för och emot statlig subvention? För vilken typ av investeringar är statliga subventioner samhällsekonomiskt och/eller regionalekonomiskt motiverade? Bör det offentliga Sverige agera samordnat, på nationell eller överstatlig nivå, vid anbudstävlingar i samband med stora företags-etableringar? Bör Sverige även ta initiativ till en nordisk samordnad syn?**

Motiv: Sverige är ett land med relativt säker och billig tillförsel av el som till stora delar är förnybar. Detta parat med ett gynnsamt klimat har gjort Sverige till ett attraktivt land att förlägga elintensiv industri, exempelvis i form av serverhall och batterifabrik. Staten kan välja att subventionera denna typ av etablering via nedsättning av elskatten från dagens 34,7 öre/kWh till den av EU fastlagda miniminivån, 1 öre kWh. En hög etablering av denna typ av verksamhet riskerar dock att påverka elpriser för såväl annan industri som konsumenter. I slutändan kan bristande tillgång till el leda till att etablering av industri och bostäder försvåras eller till och med hindras.

Horisontella perspektiv: Geografi.

¹⁰ Bland annat i Tillväxtverket (2017): Företagens villkor och verklighet.

3.4 Sveriges internationalisering

Internationalisering bidrar till ett ökat utbud av varor och tjänster. Den höjer ofta produktiviteten i de företag som deltar och bidrar till ett generellt ökat välstånd i samhället. Inom detta studieområde kommer vi att leverera två ramprojekt under våren 2020. Dels studien av de multinationella företagens roll för svenskt näringsliv och dels utvärderingen av exportstrategin. Vi kommer även att arbeta vidare med studien om importens roll för ökad produktivitet. Import är viktig ur många aspekter och ingår ofta som en betydelsefull länk i globala värdekedjor. Den är en förutsättning för senare export och bidrar till ökad konkurrens och produktivitet, ett rikare utbud, lägre priser och en ökad internationell integration.

3.4.1 Hur kan staten underlätta för nya och små företag att komma in på marknader utomlands?

Ramprojektets slutleverans: April 2020.

Innehåll: Staten avsätter cirka 370 miljoner kronor om året för exportfrämjande verksamhet, varav den största delen kanaliseras genom Business Sweden. Även Tillväxtverket, Almi och olika regionala aktörer får del av anslagen. Staten, genom Riksgälden, garanterar även de krediter som företagen försäkrar genom Exportkreditnämnden och Svensk Exportkredit. Aktörerna delar därigenom risken för betalningsinställelse. Målet för det statliga exportfrämjandet är att sänka ”trösklarna” i utrikeshandeln för att förmå fler företag att exportera och därigenom skapa jobb och tillväxt i Sverige. Fokus ligger på att hjälpa de små och medelstora företagen (SMF) ut i världen.

Inom ramprojektet planerar vi att genomföra följande delstudier:

- **Småföretagens export och behov av exportfrämjande.** En kartläggning av de små och medelstora företagens export och behov av exportfrämjande insatser. Syftet är att belysa frågor om vilka företag som blir exportörer, vilka marknader företagen väljer att handla med, hur exporten påverkar företagets sysselsättning, produktivitet och tillväxt och vilken roll som exportfrämjandet kan spela.
- **Effektutvärdering av exportfrämjandet.** En systematisk effektutvärdering som dels genomförs med moderna och dels klassiska matchningsmetoder där företag som har tagit del av exportfrämjande insatser jämförs med en kontrollgrupp av företag inom samma bransch och med samma exportpotential. De program som vi kommer att utvärdera är:
  - » *Business Swedens grundläggande exportutbildning och rådgivning inom ramen för småföretagarprogrammet.*
  - » *Business Swedens riktade marknadsrådgivning genom utlandskontorens expertis inom programmen Affärschans och Connect.*

- » *Tillväxtverkets internationaliseringscheckar som småföretag kan ansöka om för att delfinansiera de första stegen i en exportsatsning, exempelvis genom att betala en konsult för en marknadsundersökning eller för deltagande i en internationell affärsmässa.*
- » *Almis exportlån som riktar sig till företag som har svårt att finansiera en exportsatsning genom sin vanliga bank.*
- » *Internationaliseringsstödet som ges inom ramen för Enterprise Europe Network, ett affärsutvecklingsprojekt sponsrat av EU. Huvudman för den svenska grenen är Tillväxtverket. Nätverket omfatta ett dussintal nationella och regionala näringslivsorganisationer i Sverige.*
- » *Exportkreditnämndens garantier.*

- **Sveriges exportfrämjande i ett internationellt perspektiv.** En omvärldsanalys där vi jämför Sveriges exportfrämjande med våra nordiska grannländer samt Tyskland, Storbritannien och Nederländerna. Syftet är att ge en uppdaterad bild med fokus på främjandet som riktas mot SMF:s export. Tillväxtanalys tidigare omvärldsanalyser har haft en mer övergripande karaktär, bortsett från studien av systemen för exportkrediter och exportkreditgarantier (PM 2015:23). Denna analys kommer därför att gå in på mer detalj för att skapa en överblick av hela exportfrämjande-systemet som riktas mot SMF. Studien ämnar svara frågeställningar som: Hur ser exportfrämjandet som riktas mot SMF ut i länderna? Vilka likheter och skillnader finns? Sticker det svenska främjandet ut på något sätt? Vilka är de stora förändringarna i ländernas exportfrämjande sedan 2014? Har dessa förändringar påverkat ländernas främjande av SMF? Finns det planer i länderna på att förändra sitt främjande och i synnerhet främjandet av SMF? Har det gjorts några utvärderingar av andra länders exportfrämjande av SMF under de senaste åren? Om så är fallet, vad kan vi lära från dessa utvärderingar?

- **Partihandeln: En katalysator för svensk export? En analys där vi granskar partihandelns betydelse för svenska företag. Den första frågan som studeras gäller huruvida partihandeln underlättar export för företag som inte är tillräckligt starka för att exportera i egen regi. Den andra frågan gäller huruvida partihandeln konkurrerar med direkt-exporterande företag eller om konkurrensen öppnar nya kanaler för export som andra företag kan dra nytta av. Slutligen studeras partihandelns betydelse för export till svåra och avlägsna marknader med svaga institutionella förhållanden.**

Motiv: Sveriges tillväxt och välbefinnande är beroende av vår export. Regeringen har utarbetat en exportstrategi med insatser. Syftet är att stärka svenska företags export- och internationaliseringsmöjligheter på viktiga marknader och öka antalet exporterande företag. Särskilt fokus har lagts på att stärka de små och medelstora företagens export- och internationaliseringsmöjligheter. De studerade satsningarna är viktiga för att öka deltagandet av svenska företag i den globala ekonomin och öka andelen exporterande företag.

Horisontella perspektiv: Geografi.

3.4.2 Multinationella företag i svenskt näringsliv – vilka är policyimplikationerna för näringspolitiken?

Ramprojektets slutleverans: Mars 2020.

Innehåll: Ramprojektets syfte är att belysa de multinationella företagens (MNF:s) ställning och inverkan på det svenska näringslivet. Vi kommer att fokusera på tre aspekter: (1) hur expansion utomlands i svenska MNF påverkar verksamheten i moderföretagen i Sverige, såväl på nationell som på regional nivå, (2) effekter av utländska uppköp på produktivitet, sysselsättning och investeringar samt export- och importbenägenheten i förvärvade svenska företag, med särskilt fokus på små och medelstora företag (SMF), samt (3) fördelar och nackdelar med internationella investeringsavtal (IIA) ur ett ekonomiskt perspektiv.

Inom ramprojektet planerar vi att genomföra följande delstudie:

- **Vilka är effekterna i små och medelstora företag (SMF) av utländska uppköp? En analys av hur SMF:s produktion, sysselsättning och investeringar samt benägenheten att exportera och importera i de uppköpta företagen påverkas av utländska företag. Det finns skäl att förvänta sig att uppköp av svenska företag av utländska MNF, genom teknologi- och kunskapsöverföring, har positiva effekter på produktiviteten i de förvärvade företagen. Vi studerar i vilken mån det existerar ett sådant samband i det svenska näringslivet och om dessa produktivitetseffekter är större i SMF än i stora företag. Vi belyser även frågan om produktivitetspremien – högre produktivitet i utlandsägda företag än i svenska nationella företag – är större i SMF än i stora företag.**

Inom ramprojektet har vi genomfört följande delstudier:

- **Hur påverkar en expansion utomlands i svenska multinationella företag (MNF) verksamheten i Sverige? (PM 2017:12).** MNF har varit starkt bidragande i den process som lett fram till ökad fragmentering av produktionen inom globala värdekedjor. Under 2000-talet har sysselsättningen i dotterföretagen utomlands till svenska MNF ökat kraftigt, medan deras sysselsättning i Sverige varit i det närmaste oförändrad. Verksamhet som kräver kvalificerad arbetskraft ökar som andel av den kvarvarande arbetskraften medan verksamheter vilka kräver mindre kvalificerad arbetskraft minskar. Studien publicerades i juni 2018.
- **Regional employment effects of MNE offshoring (PM 2019:05).** Effekterna på regional nivå beror på om det är en stor arbetsmarknadsregion med hög andel högutbildade eller om det är en liten arbetsmarknadsregion med låg andel högutbildade. Det är en stark positiv korrelation mellan regioner med många högutbildade och förekomsten av MNF. Studien publicerades april 2019.

- **Internationella investeringsavtal (IIA) – ett effektivt sätt att främja svensk tillväxt? (PM 2019:09).** En utvärdering av fördelar och nackdelar med IIA utifrån ett ekonomiskt perspektiv. Sverige har ett stort antal mellanstatliga investeringsavtal. Syftet är att främja internationella direktinvesteringar. Som medlemsland kommer Sverige via EU även att omfattas av ett flertal nyligen förhandlade, men ännu icke ratificerade avtal. En slutsats i studien är att Sverige bör säga upp eller omförhandla äldre investeringsavtal samt arbeta för att EU skyndar med att ta fram nya avtal som ska ersätta enskilda medlemsländers avtal med stora ekonomier såsom Kina och Indien. Studien publicerades i maj 2019.

Motiv: De multinationella företagen MNE spelar en framträdande roll i det svenska näringslivet. Av det totala antalet anställda arbetar 40 procent i svenska och utlandsägda MNE. När det gäller den svenska exporten och den forskning och utveckling som bedrivs i Sverige är dessa företag helt dominerade.

Horisontella perspektiv: Geografi.

3.4.3 Import en väg till ökad produktivitet – vad kan staten göra för att underlätta?

Ramprojektets slutleverans: Fjärde kvartalet 2021.

Innehåll: Syftet med ramprojektet är att belysa importens roll för näringslivets produktivitet och behovet av statliga insatser för att underlätta import.

Inom ramprojektet planerar vi att genomföra följande delstudier:

- **Importens roll för exporten i ett globalt värdekedjeperspektiv.**
- **Importkonkurrensens roll för strukturomvandling och produktivitet.**
- **Kartläggning och utvärdering av vad olika statliga och regionala aktörer gör idag för att främja importen.**

Motiv: Sverige har i likhet med andra industriländer ingen tradition av att främja importen. Främjandet är istället inriktat på att stödja exportindustrin i syfte att skapa sysselsättning och tillväxt i ekonomin. Samtidigt är importen av insatsvaror och tjänster en förutsättning för exportindustrin som blir allt mer specialiserad på verksamheter med högt förädlingsvärde i de globala värdekedjorna och tjänster kopplade till varuexporten. Ericssons utveckling från industri till tjänsteföretag är ett välkänt exempel.

Importkonkurrensen kan även leda till en ökad effektivisering och strukturomvandling genom att sätta press på de mest lågproduktiva företagen i en bransch. De resurser som frigörs underlättar expansionen för de mer produktiva företagen och den totala produktionen ökar därmed. Importen har även en direkt välståndshöjande effekt för konsumenter genom ett ökat utbud och lägre priser. Det finns därför flera anledningar att titta närmare på importens roll för ekonomisk tillväxt och produktivitet, huruvida staten bör främja importen och i så fall på vilket sätt.

Horisontella perspektiv: Geografi.

3.5 Näringslivets kapitalförsörjning

Tillgång till kapital är en förutsättning för att företag ska kunna startas och växa och för att innovativa idéer ska kunna kommersialiseras. Staten bedriver kapitalförsörjningsinsatser riktade till företag i syfte att kompensera för potentiella marknadsmisslyckanden. En central fråga för tillväxtpolitiken är hur dessa insatser kan bedrivas på effektivaste sätt för att bäst stimulera tillväxt. Staten påverkar företagens kapitalförsörjning både direkt och indirekt. Direkt genom statliga bolag och stiftelser som tillhandahåller lån och riskkapital. Indirekt genom reformer och insatser i syfte att främja privata investeringar. Under 2019 avslutades två ramprojekt inom studieområdet.¹¹ Vi planerar inte att påbörja något nytt ramprojekt under 2020.

¹¹ Rapport 2019:01: Vilka lärdomar kan dras från de statliga riskkapitalsatsningarna inom Europeiska regionalutvecklingsfonden samt Rapport 2019:03: Hur kan statliga lån komplettera de privata kreditmarknaderna?

3.6 Näringslivets gröna omställning

För att tillväxten ska vara hållbar behöver stora delar av näringslivet ändra sätten som de producerar och bedriver sin verksamhet på. Statens roll är viktig vid dessa gröna omställningsprocesser. Bland annat eftersom de tekniker som behövs för omställningen ofta är kapitalintensiva och har en lång teknisk livslängd. Detta spär på företagens redan höga marknadsrisker vid investeringar i hållbar miljöteknik, inte minst i den för Sverige viktiga basindustrin. Till detta kommer även att omställningen är beroende av att riskerna kan hanteras i hela leverantörskedjan, som numera går över nations- och branschgränser. I ett pågående ramprojekt analyserar vi olika miljörelaterade risker i leveranskedjorna. Under perioden påbörjar vi ett nytt ramprojekt där vi analyserar statens roll i omställningen till en basindustri med cirkulär och resurseffektiva materielsystem.

3.6.1 Hållbara globala leverantörskedjor och näringslivets konkurrenskraft – vad är statens roll?

Ramprojektets slutleverans: Andra kvartalet 2021.

Innehåll: Syftet med ramprojektet är att studera vad staten kan göra för att förbättra förutsättningarna för näringslivets konkurrenskraftiga arbete med att hantera miljörelaterade risker i leverantörskedjan. En stor del av det svenska näringslivet, särskilt teknik-, textil och livsmedelsbranscherna, har under årtionden blivit mycket beroende av långa och komplexa, därtill globala, leverantörskedjor. Det har varit en viktig källa till konkurrenskraft och uppskattningsvis en miljon svenska arbetstagare jobbar idag inom globala leverantörskedjor.

Samtidigt exponerar globala leverantörskedjor näringslivet för stora hållbarhetsrelaterade risker i produktionen. Detta sker i en tid med ökad klimatpåverkan och förändrade hållbarhetsstandards, men möjliggör även potentiella konkurrensfördelar. De som misslyckas med att etablera hållbara leverantörskedjor kan stå utan kritiska insatsvaror eller se dem kraftigt fördyras. För många företag har god kontroll över leverantörskedjan och dess miljöaspekter blivit en central del av affärsmodellen. Svenskt näringsliv ligger relativt långt fram, men många studier visar även på stor brist på kunskap, transparens och betydande kvarstående risker. Särskilt små och medelstora företag står inför mycket stora utmaningar.

Inom ramprojektet planerar vi att genomföra följande delstudier:

- **Hur stora är näringslivets miljörelaterade risker i olika leverantörskedjor och hur är de distribuerade i ekonomin?**
- **Hur påverkas konkurrenskraften av arbetet med att hantera miljörisker i leverantörskedjan?**
- **Är existerande statliga insatser som påverkar förutsättningarna för näringslivets arbete med att hantera miljörelaterade risker i leverantörskedjan ändamålsenliga?**

Vi bygger bland annat kunskapen på en genomgång av andra länders insatser, en kvantitativ analys av handels- och riskmönster, fallstudier av viktiga svenska branscher, enkätstudie av företagens riskhantering samt en utvärdering av existerande insatser.

Motiv: En central fråga i den gröna omställningen är hur staten kan främja både hantering av miljörisker och ökad konkurrenskraft i företagen. Denna fråga är särskilt aktuell i formering och utveckling av gröna leverantörskedjor. Småföretagens särskilda utmaningar innebär att konkurrensen riskerar att snedvridas och missgynna landets konkurrenskraft. Det finns även en risk, särskilt då det rör sig om marknader som definitionsmässigt är globala, att Sverige som land förlorar konkurrenskraft om svenska företag inte framgångsrikt kan hantera risker och utnyttja innovativa möjligheter i sina leverantörskedjor.

Staten har en viktig roll i utvecklingen bland annat genom att upprätta goda ramvillkor och incitament för att hantera hållbarhetsrisker men även för att utforma effektiva regler kring exempelvis ursprungskrav, ursprungsmärkning, produktdesignkrav, producentansvar, standarder och certifiering av källor. Samtidigt ser vi att denna roll och enskilda insatser måste utvärderas.

Horisontella perspektiv: Geografi.

3.6.2 Hur kan staten bidra till processindustrins gröna omställning genom att främja resurseffektiva system för material och metaller?

Ramprojektets slutleverans: Första halvåret 2022.

Innehåll: Syftet med ramprojektet är att analysera de bakomliggande drivkrafterna och policyutmaningarna i den gröna omställningen i processindustrin med fokus på såväl resurseffektiv produktion som på cirkulära processer kring materialanvändning och återvinning.

I omställningen av svenskt näringsliv i en grön riktning ägnar politiska beslutsfattare processindustrin särskild uppmärksamhet. Processindustrin utgör historiskt en central del av Sveriges ekonomi och ger ett stort bidrag till Sveriges exportintäkter, arbetstillfällena och näringslivets förädlingsvärde. Sveriges processindustri håller sig visserligen i framkant när det gäller ekologisk hållbarhet. Samtidigt ger den upphov till stora punktutsläpp av växthusgaser och alstrar betydande avfallsmängder. Processindustrin, som förädlar naturresurser, levererar material för vidare tillverkning nedströms i leverantörskedjorna och har därmed avgörande påverkan på det ekologiska fotavtrycket i intermediär och slutlig konsumtion.

Ett flertal policyprocesser pågår på nationell nivå och EU-nivå för att påskynda industrins gröna omställning. Initiativ och samarbeten inom och mellan industrin och staten löper parallellt. På senare år ligger ett stort, politiskt men även industriellt, fokus på visionen om en cirkulär ekonomi. Visionen inkluderar aspekter som energi- och materialeffektivitet, mindre avfall samt produkter och material som repareras, återanvänds och återvinns. Inom forskningen är dessa aspekter ofta en del av det som många gånger kallas resurseffektiva materialsystem. Ett resurseffektivt samhälle bedöms av EU vara en central motor för en grön omställning. Detta eftersom omställningen skapar nya ekonomiska möjligheter, ökad produktivitet och lägre produktionskostnader samtidigt som utsläppen av växthusgaser minskas.

Cirkulära processer är dock beroende av välfungerande marknader för investeringar i, och spridning av, resurseffektiva system för mineraler och metaller. Studier visar att flera marknader för återvunna material kan vara underutvecklade eller saknas helt. De kan dras med ineffektivitet såsom höga transaktionskostnader, låg transparens eller informations-asymmetrier. Miljöpolitiska beslutsfattare som avser att främja sådana sekundära marknader måste dessutom beakta marknaderna för jungfruliga material och de initiativ och den policy som bedrivs där. Detta på grund av att återvunnet och jungfruligt material är substitut och därmed konkurrerar om samma kunder. Det gör det viktigt för reglerare att förstå hur dessa komplexa marknader fungerar.

Inom ramprojektet planerar vi att genomföra delstudier som belyser följande frågeställningar:

- **Vilka utmaningar möter den svenska processindustrin när det gäller användning av material och metallåtervinning?**
- **Vilka förutsättningar och relativa styrkor har den svenska processindustrins omställning relativt andra länder?**
- **Sker en underinvestering i sekundär material- och metallproduktion? Om så är fallet, vilka marknadsmisslyckanden och andra barriärer gör de sekundära marknaderna ineffektiva?**
- **Hur stora ekonomiska värden står på spel?**
- **Hur kan staten stimulera en ökad materialåtervinning samtidigt som processindustrins internationella konkurrenskraft stärks?**
- **Vad kan man lära av tidigare insatser?**

Motiv: De senaste årens ökande intresse för en cirkulär ekonomi har gjort frågorna som ställs i detta ramprojekt allt mer aktuella. Inte minst kommer detta engagemang från EU:s arbete med en åtgärdsplan för en cirkulär ekonomi och de reviderade eller nya EU-direktiven rörande design, insamling och återvinning av olika material. Gruv- och processindustrin utgör en stor del av såväl Sveriges ekonomi som miljöavtryck och därför kan förändringar i materialanvändning och politiska styrmedel och initiativ förväntas få en betydande effekt. Ramprojektet förväntas bidra till det arbete som genomförs av delegationen för cirkulär ekonomi som sedan 2018 bedrivs via Tillväxtverket.

Horisontella perspektiv: Geografi och miljö.

3.7 Metodutveckling

Tillväxtanalys uppdrag är att analysera och utvärdera tillväxtpolitiken. För att göra det använder vi etablerade metoder. Detta för att säkerställa att våra litteraturöversikter och kunskapssammanställningar speglar det aktuella kunskapsläget och att de genomförs på ett systematiskt tillvägagångssätt.

Vi utvecklar också kontinuerligt nya metoder. Dels för vårt eget arbete men också för att underlätta för tillväxtpolitikens genomförandemyndigheter att utvärdera sina insatser och därigenom bidra till deras interna lärande.

3.7.1 Metod för kohortanalyser av företagsdynamik

Metodutvecklingsprojektets slutleverans: Mars 2020.

Innehåll: Den internationella forskningen har börjat använda kohortanalyser för att följa och analysera olika aspekter på företagsdynamik.

Syftet med metodprojektet är dels att analysera hur kohortanalyser av nyföretagande kan genomföras och vilken nytta de kan skapa för tillväxtpolitiska underlag och beslut. Dels att analysera olika statistiska och data-tekniska utmaningar som måste lösas för att kunna följa företag över längre perioder. Det är nödvändigt för att kunna använda kohortanalyser som kunskapsunderlag.

De registerdata som ingår i Tillväxtanalys databas IFDB erbjuder goda möjligheter att med hjälp av kohortanalyser följa företag över tid och analysera deras utveckling och effekter. Tillväxtanalys har emellertid identifierat ett antal utmaningar som fordrar investeringar i metodutveckling. Det visar sig exempelvis göra stor skillnad för utvecklingen på en viss typ av variabel (till exempel sysselsättning) beroende på om man räknar in de koncerner som bolagen ingår i, vilka som har köpts upp eller ombildats. Tillförlitligare kohortanalyser kräver således svar på nedanstående frågor:

- **Hur ska man definiera nya företag?**
- **Hur ska man definiera nedläggningar?**
- **Hur ska man definiera uppköp?**
- **Vissa företag väljer att bilda koncerner som består av flera bolag. Hur bör man förhålla sig till detta när man gör analyser med registerdata?**

Motiv: Projektet bidrar till att utveckla regeringens och myndigheternas arbete kring små och medelstora företag. Med hjälp av kohortanalyser kan förhoppningsvis näringspolitikens träffsäkerhet förbättras. Genom att följa en kohort med nya företag från ett visst år kan man få en bild av hur de bidrar till bland annat produktivitet, sysselsättning, uppköp, sammanslagning och exit. Kohortanalyser kan även användas för att analysera vilka företag som slås ut vid en konjunkturnedgång och hur man kan spåra bidraget från ett företag som blir uppköpt.

Projektet kan även bidra till att utveckla Tillväxtanalys interna arbete med registerdata bland annat i samband med kvantitativa effektutvärderingar.

3.7.2 Metod för att kartlägga tillväxtpolitiska insatser

Metodutvecklingsprojektets slutleverans: November 2020.

Innehåll: Syftet med projektet är att utveckla en metod för löpande kartläggning av de statliga tillväxtpolitiska insatserna. Projektet är ett pilotarbete med ambitionen att med hjälp av automatiserad textanalys kartlägga tillväxtpolitiska insatser som både är mer informativ och heltäckande än tidigare försök. Projektet avgränsas till att i en första fas utveckla en textanalytisk metod och pröva metoden genom att kartlägga insatser vid Vinnova, Tillväxtverket och Energimyndigheten. Utvecklingen och genomförandet av piloten kräver nära dialog mellan Tillväxtanalys, Regeringskansliet och utförande myndigheter.

Idag saknas en samlad översikt av befintliga tillväxtpolitiska insatser. Tillväxtanalys uppskattar att det rör sig om ett 20-tal myndigheter, ett stort antal forskningsråd och privata stiftelser, organ på regional nivå samt ett ökande antal privata aktörer som genomför närings- och innovationsrelaterade insatser. Var och en av dessa genomför ett antal, ibland ett stort antal, olika stödjande åtgärder.

Analys av tidigare kartläggningar har visat på olika problem. De kartläggningar som genomförts har tagit stora resurser i anspråk. Trots det har de inte lyckats ge en heltäckande eller tillräckligt detaljerad bild av befintliga tillväxtpolitiska insatser. De har dock bidragit med ögonblicksbilder utifrån relevanta men begränsade perspektiv, både vad gäller teori, kategorier och avgränsningar.

Motiv: En mer tids- och resurseffektiv metod skulle kunna möjliggöra insamling av mer information, täcka fler insatser och hålla högre detaljrikedom. Dessutom skulle materialet kunna analyseras induktivt och utifrån mer än ett (teoretiskt) perspektiv. En sådan metod och kartläggning av tillväxtpolitiska insatser kan bidra med ökad kunskap om eventuella överlappningar eller luckor i stödsystemet samt samstämmighet (koherens) med uppställda politiska mål. Metoden kan även gynna våra framtida utvärderingar eftersom vi skulle få tillgång till mer detaljerad information om programmets mål och styrning.

3.7.3 Att bättre följa näringslivets gröna omställning med existerande miljöstatistik

Metodutvecklingsprojektets slutleverans: Andra kvartalet 2021.

Innehåll: Syftet med metodutvecklingsprojektet är att åstadkomma ett ramverk för en bred, systematisk och löpande uppföljning av näringslivets gröna omställning. I projektet kommer vi att:

- 1 Kartlägga existerande statistik, bland annat över:
  - a utsläpp och aktiviteter
  - b miljöpolitiska styrmedel och mål
- 2 Kartlägga befintliga indikatorer och utveckla nya ändamålsenliga indikatorer över näringslivets miljöarbete.
- 3 Föreslå ett ramverk/system för att på ett löpande och strukturerat sätt följa näringslivets gröna omställning.
- 4 Identifiera de statistikällor som Tillväxtanalys bör ha tillgång till.

Motiv: Tillväxtanalys har uppdraget att analysera näringslivets miljöarbete och hur arbetet med att nå miljö kvalitetsmålen påverkar näringslivets utveckling. Myndigheten har hittills uppfyllt uppdraget genom enskilda projekt där vi har belyst olika aspekter av den gröna omställningen. Befintliga nationella och internationella utvärderingar fokuserar i regel på näringslivets aggregerade utsläpp och materialförbrukning eller på de enskilda företagens miljöarbete.

Utöver att analysera näringslivets miljöprestation har vi i uppdrag att analysera grön teknisk utveckling, konkurrenskraft och hållbar tillväxt. Utvecklingen av miljöteknikpatent, konkurrenskraften hos förnybar energi

eller volymen gröna subventioner, exempelvis fördelat över bransch eller region, ger således en mer omfattande bild av näringslivets gröna omställning än den gängse utsläppsstatistik som publiceras. De statistikällor som myndigheten identifierar som relevanta kan även ligga till grund för vidare analyser av näringslivets gröna omställning och andra studieområden med det horisontella perspektivet miljö.

3.7.4 Användning av RCT i svensk tillväxtpolitik

Metodutvecklingsprojektets slutleverans: Andra halvåret 2022.

Innehåll: Syftet med projektet är att utveckla kunskaper om hur randomiserade kontrollerade studier kan användas för att utvärdera tillväxtpolitiska insatser. Ett förslag som vi diskuterar med Vinnova är möjligheten att tillämpa metoden för att utvärdera en AI-utbildning som Vinnova ska genomföra. Metoden ger goda förutsättningar för att skilja på vad som är utbildningens påverkan och vad som exempelvis beror på en allmän trend.

Motiv: I den internationella forskningslitteraturen framhålls RCT som en utvärderingsform med mycket hög tillförlitlighet när det gäller att mäta effekter. Metoden är dessutom relativt enkel att använda och intuitiv. Enkelheten med att härleda ”orsak och verkan” i randomiserade kontrollstudier har gjort att intresset för dessa har vuxit inom allt fler politikområden.

Metoden har i Sverige framförallt använts för utvärdering av insatser inom arbetsmarknadsområdet. Internationellt används den även i stor utsträckning inom biståndspolitik och har börjat användas inom närings- och innovationspolitiken. Tillväxtanalys har under tre år medverkat i Nestas RCT-nätverk. Där dokumenterats och diskuterats erfarenheter av olika metoder och RCT-experiment i en rad olika länder. Dessa kan tjäna som inspiration och lärande för likande studier i Sverige.¹²

Med tydliga aktörer och mål, som ofta är kopplade till mätbara effekter såsom sysselsättning, nyföretagande, produktivitet och innovation, utgör närings- och innovationspolitiken en mycket god plattform för RCT. RCT bör således vara en metod som finns i verktygslådan för att utvärdera tillväxtpolitiska insatser. Att studera en utbildningsinsats är extra intressant då det är ett nytt instrument inom innovationspolitiken. Hur individer kan stimuleras till att bidra till innovation är ett mycket aktuellt policy- och forskningsområde.

¹² PM 2016:03 How randomised control trials develop growth policy – lessons learnt and suggestions for application.

4

Sammanställning av ramprojekt

Här redogör vi för när ramprojekten kommer att levereras 2020. Vi ger även en tentativ leveransplan för ramprojekten som levereras 2021 och 2022. Löpande information om ramprojekten och dess delstudier finns på www.tillvaxtanalys.se.

RAMPROJEKT MED LEVERANS 2020	LEVERANSTIDPUNKT
Skapar branschspecifika skattelättnader tillväxt?	Januari 2020
Multinationella företag i svenskt näringsliv – vilka är policyimplikationerna för näringspolitiken?	Mars 2020
Hur kan staten underlätta för nya och små företag att komma in på marknader utomlands?	April 2020
Digital kompetens, hur står det till nu och framöver i utbildningssystem och näringsliv?	Maj 2020
Hur kan offentliga aktörer rigga samverkan för ökad innovation?	September 2020
Hur kan staten underlätta tillväxt i agglomerationsekonomier som samtidigt bidrar till utveckling i omkringliggande områden?	Oktober 2020
Vilken roll har den offentliga sektorn för stora kunskapsintensiva investeringar?	December 2020

RAMPROJEKT MED LEVERANS 2021-2022	TENTATIV LEVERANSTIDPUNKT
Vilken är statens roll vid nedläggning av större arbetsplatser?	Q1 2021
Hållbara globala leverantörskedjor och näringslivets konkurrenskraft – vad är statens roll?	Q2 2021
Vilka effekter skapar den tredje generationens näringspolitiska program?	Q3 2021
Hur kan staten underlätta näringslivets framtida kompetensförsörjning?	Q4 2021
Import en väg till ökad produktivitet – vad kan staten göra för att underlätta?	Q4 2021
Hur omformar AI näringslivet och hur kan politiken utvecklas?	Första halvåret 2022
Hur kan staten bidra till processindustrins gröna omställning genom att främja resurseffektiva system för material och metaller?	Första halvåret 2022
Stora aktörer inom elintensiv industri – bör staten subventionera etablering?	Andra halvåret 2022
Hur kan staten främja näringslivets produktivitetstillväxt?	Andra halvåret 2022

Tillväxtanalys har regeringens uppdrag att analysera och utvärdera statens insatser för att stärka Sveriges tillväxt och näringslivsutveckling. Genom vår kunskap bidrar vi till att effektivisera, ompröva och utveckla tillväxtpolitiken samt genomförandet av Agenda 2030.

I vårt arbete fokuserar vi särskilt på hur staten kan främja Sveriges innovationsförmåga, på investeringar som stärker innovationsförmågan och på landets förmåga till strukturomvandling. Dessa faktorer är avgörande för tillväxten i en öppen och kunskapsbaserad ekonomi som Sverige. Våra analyser och utvärderingar är framåtblickande och systemutvecklande. De är baserade på vetenskap och beprövad erfarenhet.

Sakkunniga medarbetare, unika databaser och utvecklade samarbeten på nationell och internationell nivå är viktiga tillgångar i vårt arbete. Genom en bred dialog blir vårt arbete relevant och förankras hos dem som berörs. Tillväxtanalys finns i Östersund (huvudkontor) och Stockholm.

Den kunskap vi tar fram tillgängliggör vi på www.tillvaxtanalys.se. Anmäl dig gärna till vårt nyhetsbrev för att hålla dig uppdaterad om våra pågående och planerade kunskapsprojekt. Du kan även följa oss på Twitter, Facebook och LinkedIn.

Tillväxtanalys Studentplan 3, 831 40 Östersund
Telefon: 010 447 44 00 | info@tillvaxtanalys.se | www.tillvaxtanalys.se